

Stijging op Zuid

Een studie naar economische en ruimtelijke mobiliteit onder bewoners in Rotterdam Zuid 2012-2016

Onderzoek en Business Intelligence

Gemeente Rotterdam

Colofon

Gemeente Rotterdam, afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

Datum: 10 december 2019
Auteur(s): Matthieu Permentier

Vragen: onderzoek@rotterdam.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Inleiding	7
1.2	Achtergrond	7
1.3	Onderzoeksvragen	8
1.4	Onderzoeksopzet	9
2	Profiel bewoners Rotterdam 2012	10
2.1	Inleiding	10
2.2	Leeftijdsverdeling	10
2.2	Huishoudenssamenstelling	10
2.3	Migratieachtergrond	11
2.4	Belangrijkste inkomensbron	11
2.5	Persoonlijk bruto inkomen	12
3	Sociale stijgers in Rotterdam Zuid en overig Rotterdam: omvang, achtergrond, verhuisdynamiek en woningtransitie	13
3.1	Inleiding	13
3.2	Inkomensstijging in Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ	14
3.3	Achtergrondkenmerken van stijgers t.o.v. totale populatie	16
3.3.1	Rotterdam	16
3.3.2	Achtergrondkenmerken stijgers in Rotterdam Zuid	17
3.4	Verhuisdynamiek van verschillende groepen met een inkomensverandering in Rotterdamse gebieden	19
3.5	Achtergrondkenmerken van sociale stijgers binnen de verschillende verhuisgroepen	21
3.6	Wooncarrière sociale stijgers	25
3.7	Stijging als verandering van uitkering naar loondienst/zelfstandig ondernemer	26
3.7.1	Aandeel stijgers in Focuswijken in NPRZ en achtergrondkenmerken	26
3.7.2	Verhuisdynamiek van stijgers in Focuswijken in NPRZ	27
3.7.3	Achtergrondkenmerken van verhuisgroepen binnen de stijgersgroep	28
4	Literatuur	30
	Bijlagen	31

Samenvatting

Voor het Projectbureau NPRZ is het belangrijk om inzicht te krijgen in hoeverre sociale stijging in NPRZ (d.w.z. Rotterdam Zuid, ofwel de gebieden Charlois, Feijenoord en IJsselmonde) plaatsvindt (specifiek hierbinnen de Focuswijken en de Niet-Focuswijken) en in hoeverre stijgers wegtrekken uit NPRZ. Het idee bestaat dat sociale stijging in genoemde gebieden achterblijft en dat de groep die wel stijgt uit NPRZ vertrekt. Het weglekken van deze groep uit NPRZ draagt daarbij niet bij aan de ambities van verschillende partijen (zoals de gemeente Rotterdam, woningcorporaties etc.) om de bevolkingssamenstelling in het gebied meer in balans te brengen.

In dit onderzoek gaan we voor de periode 2012-2016 na hoe groot de groep sociale stijgers in de Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ is en wat hun verhuisbewegingen zijn. Vertrekt het merendeel van deze groep uit NPRZ, en wat zijn de demografische- en sociaaleconomische kenmerken van deze groep? Concreet onderzoeken we de volgende punten:

- a) het aandeel van de groep sociale stijgers en hun demografische- en sociaaleconomische achtergrondkenmerken
- b) de verhuisdynamiek en de verhuisbestemming van de groep sociale stijgers
- c) de achtergrondkenmerken de verschillende verhuisgroepen binnen de groep stijgers
- d) de woningtransities van stijgers die binnen en buiten Rotterdam verhuizen

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het CBS. Dit is een stelsel van koppelbare registers en enquêtes die onderling op elkaar zijn afgestemd en consistent zijn gemaakt. Deze bestanden maken het mogelijk om alle bewoners van 20-50 jaar oud die in 2012 reeds in Rotterdam woonden te volgen tot en met 2016 (ongeacht of ze in 2016 nog in Rotterdam wonen). Sociale stijging is op twee manieren vastgesteld:

- a) als verandering van de positie van een persoon in de relatieve Nederlandse inkomensverdeling gebaseerd op het persoonlijk bruto inkomen. We spreken van een stijging als een persoon in deze verdeling gestegen is met minimaal 10 percentielen, en onderscheiden verschillende mate van stijging binnen deze groep
- b) als transitie van uitkering in 2012 naar werk in 2016.

Aandeel stijgers in de Focuswijken in NPRZ is vergelijkbaar met die van Overig Rotterdam, maar de inkomenspositie van de stijgersgroep in de Focuswijken is minder gunstig

Sociale stijging (gebaseerd op relatieve inkomensverandering) komt in de periode 2012-2016 bij 27% van de inwoners die in 2012 in de Focuswijken woonden voor. In Overig Rotterdam (d.w.z. niet-NPRZ) is het aandeel stijgers (26%) vergelijkbaar. In de Niet-Focuswijken in NPRZ blijft het aandeel stijgers iets achter (24%).

Het stijgingsperspectief in de Focuswijken blijft dus niet achter; wel is het zo dat de groep met de sterkste stijging relatief een kleiner deel van de totale stijgersgroep vormt. Verder blijken de stijgers in de Focuswijken in 2012 een minder sterke inkomenspositie te hebben dan stijgers in Niet-Focuswijken in NPRZ en in niet-NPRZ gebied (in deze volgorde). Omdat de verandering in percentielen tussen 2012-2016 vergelijkbaar is voor de stijgingsgroepen in de verschillende gebieden blijft het eerdere verschil ook aan het eind van de onderzoeksperiode (2016) bestaan.

Stijgers in de Focuswijken in NPRZ komen relatief vaak voor onder 20-29 jarigen en studenten (in 2012)

De groep stijgers maakt in de Focuswijken in NPRZ 27% van de bevolking (in 2012) uit. Binnen de volgende groepen komen relatief meer stijgers voor dan voor de bevolking als geheel: de leeftijdsgroep 20-29 jaar, paren zonder kinderen, westerse migranten, huurders en studenten. Vooral binnen de bovengenoemde leeftijdsgroep en studenten is het aandeel stijgers veel hoger dan onder de hele bevolking. De twee laatstgenoemde groepen (20-29 jarigen en studenten) vinden we overigens evengoed relatief veel terug onder stijgers in de Niet-Focuswijken in NPRZ en in de rest van Rotterdam. In de Niet-Focuswijken in NPRZ zien we dat onder niet-westerse migranten overigens relatief veel stijgers voorkomen (in Focuswijken is dit aandeel gemiddeld). De sterke aanwezigheid van stijgers onder studenten (en de 20-29 jarigen) is te verklaren doordat deze groep in de periode 2012-2016 vanuit hun studie een baan heeft gekregen.

Stijgers in de Focuswijken in NPRZ verhuizen vaker dan andere groepen

Meer dan de helft van de stijgers in de Focuswijken in NPRZ is na 4 jaar naar een ander adres verhuisd. Daarmee ligt de verhuismobiliteit van stijgers beduidend hoger dan van de niet-stijgers groepen. Verder verhuist de groep met de hoogste mate van stijging vaker (61%) dan de groepen met een kleinere stijging (tussen de 51% en 55%). Stijgers verhuizen vaker omdat de inkomensstijging het mogelijk maakt de woonsituatie meer in overeenstemming te brengen met de woonwensen, en dergelijke stijgingen vinden dus vaak plaats bij jongvolwassenen en personen die gaan werken. Het patroon van een hogere verhuismobiliteit onder stijgers is overigens ook een stedelijk fenomeen.

Weglekken: stijgers vertrekken uit Focuswijken in NPRZ

De vraag die vervolgens naar boven komt is of de groep stijgers *weglekt* uit de Focuswijken in NPRZ (i.c. Rotterdam Zuid). Als we constateren dat een belangrijk aandeel van de verhuizers de Focuswijken verlaat dan is dat ongunstig voor het beleidsdoel om de stijgers te behouden om zo de bevolkingssamenstelling in NPRZ meer in balans te krijgen.

De Focuswijken in NPRZ hebben te maken met groep stijgers die de Focuswijken en NPRZ verlaat. Van de groep stijgers is 55% verhuisd en daarvan verlaat de helft Rotterdam Zuid en van deze helft verlaat het grootste deel Rotterdam. Daarmee verliezen de Focuswijken in NPRZ dus een groep stijgers die binnen het NPRZ-beleid zo van belang wordt geacht om tot een meer gebalanceerd gebied te komen. Overigens kan voor de stad Rotterdam als geheel het vertrek van deze groep uit de stad ook als ongunstig beschouwd worden. Stijgers worden niet behouden voor de stad waardoor de stad minder profiteert van de inkomensstijging van deze groep.

Bovenstaande patronen doen zich in iets andere vorm voor in de Niet-Focuswijken in NPRZ. Zo ligt hier de verhuismobiliteit van stijgers iets lager (50%). Daarnaast zien we hier dat van de verhuizers 56% NPRZ verlaat; dit is dus hoger dan in de Focuswijken het geval is.

De vertrokken stijgers uit de Focuswijken worden in ieder geval niet opgevolgd door Rotterdamse stijgers uit andere delen van de stad: slechts een klein deel van deze groep verhuist uit Overig Rotterdam naar de Focuswijken en de

Niet-Focuswijken in NPRZ.

Achtergrondkenmerken van stijgers die wel en niet verhuizen in de Focuswijken

Welke kenmerken heeft de stijgersgroep die *niet* uit de Focuswijken in NPRZ is verhuisd en hoe ziet de groep die wel uit de Focuswijken is vertrokken? We kijken daarvoor binnen de groep stijgers naar de samenstelling van de verschillende verhuisk groepen. Niet-verhuizers zijn vaak (t.o.v. samenstelling van de totale stijgersgroep, ongeacht de verhuisk beweging) personen tussen 30-49 jaar, paren met kinderen, personen met een niet-westerse migratieachtergrond, personen in loondienst, uitkeringsgerechtigden en bewoners van een koopwoning. Jongvolwassenen (20-29 jaar), eenpersoonshuishoudens, studenten en bewoners van een huurwoning verhuizen relatief vaak. Binnen de groep stijgers die binnen NPRZ verhuist, komen jongvolwassenen (20-24 jaar), eenoudergezinnen, groepen met een niet-westerse en westerse migratieachtergrond, studenten en huurders vaak voor. Groepen die buiten NPRZ verhuizen, zijn relatief vaak 20-29 jarigen, eenpersoonshuishoudens, paren zonder kinderen, studenten en personen zonder migratieachtergrond.

Woningtransitie van stijgers

Van de sociale stijgers in de Focuswijken in NPRZ komt 19% in een ander woningtype (huur/koop) te wonen in 2016: van deze 19% verhuist meer dan de helft (11% van de 19%) van een huurwoning naar een koopwoning en minder dan de helft (8% van de 19%) kent de tegengestelde transitie. De groep stijgers die vanuit de Focuswijken Rotterdam verlaat, komt veel vaker in een ander type woning terecht dan de stijgers die binnen Rotterdam verhuizen en daarbij is de nieuwe woning ook veel vaker een koopwoning.

Mogelijk blijft de stijging van het aandeel koopwoningen onder stijgers die binnen Rotterdam verhuizen achter door een minder sterke inkomenspositie van deze groepen gecombineerd met een relatief beperkte voorraad koopwoningen in NPRZ (en de rest van Rotterdam).

Stijging als transitie van uitkering naar werk komt maar beperkt voor

In de Focuswijken in NPRZ is een kleine 4% van de bevolking in 2012 van een uitkering in 2012 naar loondienst in 2016 gekomen en deze groep is daarmee iets groter dan in andere Rotterdamse gebieden. De groep stijgers bestaat relatief vaak uit mensen van 30-34 jaar, personen

behorende tot een eenpersoonshuishouden, eenouderhuishouden of een overig huishouden, personen met een niet-westerse migratieachtergrond en personen die in een huurwoning wonen.

Van deze groep stijgers in de Focuswijken in NPRZ is 41% verhuisd en dat is vergelijkbaar met het aandeel onder de

niet-stijgers groep. Van deze 41% verhuist iets minder dan de helft buiten Rotterdam Zuid; deze stijgers blijven dus niet behouden voor NPRZ.

1 Inleiding

1.1.1 Inleiding

Sinds het midden van het eerste decennium van de 21^e eeuw staat de problematiek in Rotterdam Zuid hoog op de agenda. In 2006 is het Pact op Zuid ingezet en in 2012 werd deze (in een andere vorm en volgens een andere opzet) in 2012 opgevolgd door het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ).¹ Het programma heeft als doel om problematiek op het gebied van opleidingsniveau en arbeidsparticipatie van bewoners en woonkwaliteit aan te pakken. NPRZ is een samenwerking van Rijk, de gemeente Rotterdam, corporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, politie en Openbaar Ministerie en heeft als doel is om in een periode van 20 jaar op de onderwerpen opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit te stijgen naar het gemiddelde van de vier grote steden in Nederland.

Met het inzetten van beleid op het individuele bewonersniveau hoopt men het opleidingsniveau en arbeidsparticipatie van bewoners in Rotterdam Zuid te verbeteren.

De groepen die het -mede door investeringen in de pijlers Onderwijs en Werk - financieel beter krijgen, de sociale stijgers, hebben de kans om hun woonsituatie meer in overeenstemming te brengen met hun woonwensen. De gedachte is dat er voor sociale stijgers binnen Zuid op dit moment niet voldoende ideaaltypen woningen en woonmilieus zijn. Daarom, zo is althans de aanname, verhuizen sociale stijgers uit Rotterdam Zuid. Daarmee lekt het mogelijke effect van het programma NPRZ wellicht weg naar andere gebieden.

Gezien het bovenstaande wordt vanuit de Pijler Wonen sterk ingezet op het toevoegen van woonmilieus (met woningtypen) die beter aansluiten bij de woonwensen van sociale stijgers. Op die manier wordt geprobeerd deze groep voor Zuid te behouden. Met een aantrekkelijke woningmarkt bestaat echter de kans dat sociale stijgers vanwege

de gestegen prijs geen nieuwe woning in Zuid kunnen bemachtigen.

Om meer zicht te krijgen op de ruimtelijke dynamiek van sociale stijgers, wordt in dit rapport voor de periode 2012-2016 een groep stijgers (en dalers) gevolgd die in 2012 reeds in Rotterdam woonden. Doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de groep sociale stijgers en hun verhuisgedrag: hoe groot is de groep sociale stijgers in de Focuswijken en andere wijken in NPRZ en in welke mate verlaten de sociale stijgers Rotterdam Zuid en welke kenmerken hebben deze groepen?

1.2 Achtergrond

Sociale stijging, selectieve migratie en de stad

Uit de literatuur over selectieve migratie in steden en sociale stijging van stadsbewoners staat vaak het begrip roltrapfunctie van de stad (en stadswijken) centraal. Deze metafoor verwijst naar de sociaaleconomische mobiliteit van groepen in steden (en binnen stadswijken) waarbij:

- 1) nieuwe stadsbewoners op relatief lage economische positie in de stad gaan wonen (opstappen);
- 2) stadsbewoners naar verloop van tijd een duidelijke sociale stijging meemaken (stijgen);
- 3) stadsbewoners met een hoger inkomensniveau de stad verlaten voor randgemeenten. Het economisch kapitaal wordt gebruikt om de woonwensen meer in overeenstemming te brengen met de woonsituatie.

Binnen steden vestigen jonge mensen aan het begin van hun carrière in specifieke stadswijken van steden vanwege de betaalbaarheid (en beschikbaarheid) van woonruimte. Ze maken vervolgens carrière en wisselen van stadswijk, en worden opgevolgd door andere personen. Het concept van roltrapfunctie gaat in de Nederlandse stedelijke context samen met selectieve migratie van inkomensgroepen. Er vestigen zich in grote Nederlandse steden relatief veel lage

¹ NPRZ richt zich op de gebieden Charlois, Feijenoord en IJsselmonde. Hoogvliet, ook gelegen op de Zuidelijke oever behoort niet tot de aanpak van NPRZ.

inkomensgroepen en de hogere inkomensgroepen verlaten relatief vaak de stad. Dit patroon kan overigens ook binnen steden herkend worden, waarin bepaalde stadswijken een hoge instroom van lagere inkomensgroepen kennen en die na het maken van carrière naar een andere stadswijk verhuizen.

In Nederlandse studies (zie bijvoorbeeld SCP 2011, OBI 2016) is de roltrapfunctie van de stad verschillende keren aangetoond. De inkomenspositie van vestigers is relatief laag, zittende bewoners in de stad maken inkomensstijging door en de inkomenspositie van de vertrekkers is relatief hoog. Er is, doordat de inkomenspositie van vestigers en vertrekkers sterk verschillen, sprake van selectieve migratie.

In diverse rapporten worden problemen benoemd ten aanzien van de roltrapfunctie en de sociale stijging in de stad. Zo stelt de VROM-raad in het advies 'Stad en Stijging' dat:

'Vooruitkomen blijkt mogelijk doordat men ondersteuning krijgt of gebruik maakt van kennis en contacten die aanwezig zijn in de sociale netwerken. Vanuit dit oogpunt is het permanent weglekken van het sociaal kapitaal dat binnen deze groepen wordt opgebouwd, een probleem voor de realisatie van de stijgingsfunctie van de stad' (VROM-raad 2006, p. 57).

Zo bestaat de angst dat in sommige stadswijken het vertrek van middeninkomensgroepen en sociale stijgers te groot is. Door dit vertrek krijgen de zittende bewoners minder kans om vooruit te komen omdat men geen gebruik kan maken van de kennis en contacten via sociale netwerken (sociaal kapitaal). Ook zijn er zo geen rolmodellen aanwezig die een rol kunnen spelen bij het verkrijgen van werk (VROM-raad 2006).

Daarnaast bestaat de vrees dat de stijgingsfunctie van de stad in de knel kan komen te zitten als de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de stedelijke woningmarkt onvoldoende is. Daarom wordt er t.a.v. de stedelijke woningmarkt voor onder meer de volgende zaken gepleit:

- 1) voldoende woningen voor groepen die aan het begin van de roltrap staan;
- 2) gemengde buurten waarbij verschillende groepen met elkaar in contact komen waardoor sociale stijging gestimuleerd kan worden (netwerken tussen verschillende groepen, rolmodelwerking van medebewoners);
- 3) voldoende doorstroombmogelijkheden op de stedelijke woningmarkt (binnen of buiten de stadsgrenzen) voor verschillende groepen (waaronder sociale stijgers).

Punt twee en met name punt drie komen terug in het programma van NPRZ, waarbij ingezet wordt op het creëren van nieuwe woonmilieus. Met deze woonmilieus moet het mogelijk maken dat sociale stijgers binnen Zuid blijven wonen in een gebied met een aantrekkelijke woningvoorraad.

Eerder onderzoek naar sociale stijgers in stadswijken in de G31 laat zien dat de mate van sociale stijging van bewoners tussen wijken met een achterstand (de aandachtswijken van het krachtwijkenbeleid van voormalig minister Vogelaar) en andere stadswijken ongeveer gelijk is. Wel blijkt dat degenen die de aandachtswijken verlaten een grotere stijging doormaken dan de vestigers en de zittende bevolking (SCP 2011). Een vergelijkbaar patroon is ook in de andere stadswijken terug te zien.

Uit het COS-rapport 'Migratie en inkomensstijging' (2012) wordt binnen de Rotterdamse context naar sociale stijging (tussen 2004 en 2009) gekeken van mensen die zich (in 2003) in Rotterdam hebben gevestigd. Deze vestigersgroep (ongeacht of ze in 2009 nog in Rotterdam woont) kent t.o.v. blijvers in de zittende bevolking vaker een stijging in inkomen, en dit geldt ook voor stijgers die zich in 2003 op Zuid hebben gevestigd. Op Zuid is het aandeel stijgers onder de vestigers iets hoger dan voor Rotterdam als geheel. Verder zijn stijgers relatief vaak personen tussen de 25-39 jaar en betreft het mensen met een niet-westerse migratieachtergrond. Stijgers verhuizen relatief vaak en doen dat als ze binnen Rotterdam verhuizen vaker naar een ander gebied. Bovenstaande geldt zowel voor Rotterdam als geheel als voor Zuid.

1.3 Onderzoeksvragen

-- Hoe groot is de groep sociale stijgers in de Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ (lees: Rotterdam Zuid) in de periode 2012-2016 en welke kenmerken heeft deze groep?

-- Hoe ziet de verhuisdynamiek van sociale stijgers in NPRZ eruit?

-- Welke achtergrondkenmerken hebben de verschillende verhuisgroepen binnen de sociale stijgers in NPRZ?

1.4 Onderzoekopzet

Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle Rotterdammers tussen de 20-50 jaar die in 2012 ingeschreven stonden in de Rotterdamse Basis Registratie Personen (BRP) en die in 2016 nog in een Nederlandse gemeente staan ingeschreven en die op beide momenten onderdeel zijn van een particulier huishouden²³. We kiezen voor de leeftijds-groep 20-50 jaar omdat we daar de meeste stijgers verwachten aan te treffen.

Data

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van microdatabestand SSB (Sociaal Statistisch Bestand) van het CBS. Het SSB is een stelsel van koppelbare registers en enquêtes die consistent zijn gemaakt. Met het SSB is het mogelijk om individuen over langere tijd te volgen. We gebruiken verschillende registerbestanden. Basis is het BRP bestand 1994-2018, waaraan we inkomensgegevens, migratiegegevens en woninggegevens koppelen. De inkomensgegevens, afkomstig van de Belastingdienst, betreft het *persoonlijk* bruto inkomen: het bruto-inkomen bestaat uit het primair inkomen vermeerderd met uitkeringen inkomensverzekeringen, uitkeringen sociale voorziening, gebonden overdrachten, ontvangen inkomensoverdrachten, bijdragen van werknemers, werkgevers, uitkeringsontvangers en uitkeringsinstanties in de premies voor de sociale verzekeringen. Bij de bepaling van het bruto persoonlijk inkomen zijn de volgende inkomensbestanddelen van het bruto-inkomen buiten beschouwing gebleven: inkomen uit vermogen, kinderbijslag, kindgebonden budget en ontvangen gebonden overdrachten zoals huurtoeslag.

Operationalisering concepten

We kijken op twee manieren naar sociale stijging:

- 1) toename van de relatieve positie in de Nederlandse inkomensverdeling met minimaal 10 percentielen (waarbij we drie subgroepen stijgers onderscheiden: stijging met 10-20 percentielen, stijging met 20-30 percentielen en stijging met 30 en meer percentielen)
- 2) verandering van sociaaleconomische categorie van een

persoon van uitkering naar werk (loondienst/zelfstandig ondernemer).

We spreken van een verhuizing als het woonadres in 2016 anders is dan het woonadres in 2012. Verhuizingen die in tussengelegen jaren hebben plaatsgevonden zijn buiten beschouwing gelaten.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we het profiel van de onderzoekspopulatie in NPRZ en Overig Rotterdam in 2012. In hoofdstuk 3 beginnen we met het beschrijven van sociale stijgers o.b.v. relatieve inkomensverandering. We kijken naar de omvang van de groep stijgers onder de groep die in 2012 in Focuswijken en Niet-Focuswijken woonden en de kenmerken van de groep stijgers.

Vervolgens staan we in dit hoofdstuk stil hoeveel personen binnen of uit de Rotterdamse gebieden verhuisd zijn, en we kijken hier ook naar de verhuisbestemming.

Dan gaan we in op de verhuisdynamiek van de stijgersgroep in Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ en kijken we in hoeverre zij binnen NPRZ blijven wonen of weg-trekken naar andere gebieden (binnen of buiten Rotterdam). Ook gaan we in op de achtergrondkenmerken van de stijgers die uit de Focuswijken in NPRZ verhuizen en de stijgers die in NPRZ blijven wonen. We gaan daarbij ook in op de woningtransitie (huur/koop) die sociale stijgers door-maken.

Tot slot kijken we ook naar de andere invulling van sociale stijging: de transitie van uitkering naar werk. Ook hier kijken we naar de samenstelling van deze groep en hun verhuisdynamiek.

² Personen die niet staan ingeschreven (zoals personen zonder geldige verblijfsvergunning, maar ook groepen die zich wettelijk gezien niet in het BRP hoeven in te schrijven) vallen buiten het bereik van dit onderzoek.

³ Een particulier huishouden is een verzameling van één of meer personen die een woonruimte bewoont en zichzelf daar particulier, dat wil zeggen niet-bedrijfsmatig voorziet in dagelijkse levensbehoeften. Bewoners van verpleeg-, verzorgings- en kindertehuizen, gezinsvervangende tehuizen, revalidatiecentra en penitentiaire inrichtingen worden tot institutionele huishoudens gerekend en worden in dit onderzoek niet meegenomen.

2 Profiel bewoners Rotterdam 2012

2.1 Inleiding

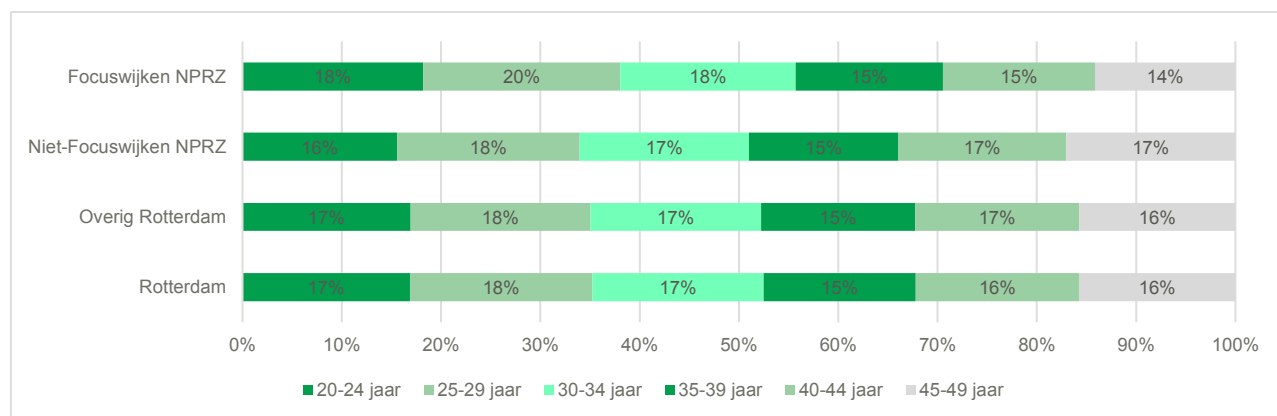
We geven in dit hoofdstuk een korte schets van de samenstelling van de onderzoekspopulatie: de groep bewoners (tussen 20-50 jaar) die in 2012 in Rotterdam wonen (en in 2016 nog in Nederland woonachtig zijn).⁴ We richten ons daarbij op leeftijd, huishoudenssamenstelling, migratieachtergrond, de belangrijkste sociaaleconomische categorie en het persoonlijk bruto inkomen van bewoners van verschillende gebieden in Rotterdam. We onderscheiden in het rest van het rapport: Focuswijken in NPRZ, Niet-

Focuswijken in NPRZ en Overig Rotterdam en geheel Rotterdam.

2.2 Leeftijdsverdeling

In figuur 2.1 wordt de leeftijdsverdeling van de onderzoekspopulatie in 2012 weergegeven. In hoofdlijnen is de leeftijdsverdeling in de gebieden vergelijkbaar. De mediane leeftijd ligt, uitgezonderd de Focuswijken in NPRZ, op 34 jaar. In dit laatstgenoemde gebied ligt de leeftijd iets lager (33 jaar) en is de leeftijdsgroep 40-49 jaar kleiner vergeleken met de andere gebieden.

Figuur 2.1 Leeftijdsverdeling Rotterdammers naar verschillende gebieden 2012 (in %)

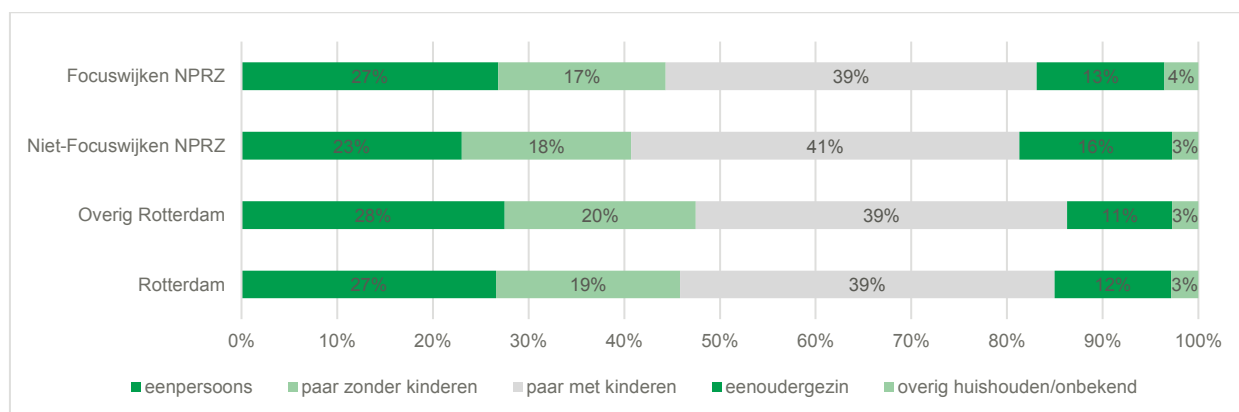
2.2 Huishoudenssamenstelling

Iets meer dan een kwart van de bewoners in de Focuswijken in NPRZ is onderdeel van een eenpersoonshuishouden, en dit aandeel is hiermee vergelijkbaar met Overig Rotterdam (d.w.z. Rotterdam exclusief NPRZ) (28%)

(figuur 2.2). Het aandeel personen dat behoort tot eenoudergezinnen ligt vooral in Niet-Focuswijken in NPRZ hoger dan in Overig Rotterdam. Verder is in Overig Rotterdam 20% van de bewoners onderdeel van een paar zonder kinderen en bijna 40% van een paar met kinderen. De aandelen van deze twee laatstgenoemde groepen verschillen in beperkte mate tussen de verschillende gebieden.

⁴ De onderzoekspopulatie bestaat uit alle personen behorende tot een particulier huishouden die in 2012 tussen de 20-50 jaar zijn, in Rotterdam woonachtig zijn (ingeschreven zijn in het BRP van de gemeente Rotterdam) en in 2016 in de BRP van een Nederlandse gemeente voorkomen en wederom onderdeel van een particulier huishouden zijn. Personen die in 2016 niet in de BRP van een Nederlandse gemeente voorkomen (emigranten/administratief afgevoerde personen, overleden personen) vallen dus buiten de analyse. In totaal is de totale Rotterdamse populatie in 2012 ruim 616 duizend personen. Hiervan behoort iets meer dan 40% tot de onderzoekspopulatie. Van de onderzoekspopulatie woont ongeveer een derde in NPRZ en de rest woont in de rest van Rotterdam.

Figuur 2.2 Personen naar type huishoudens in verschillende gebieden in Rotterdam 2012 (in %)

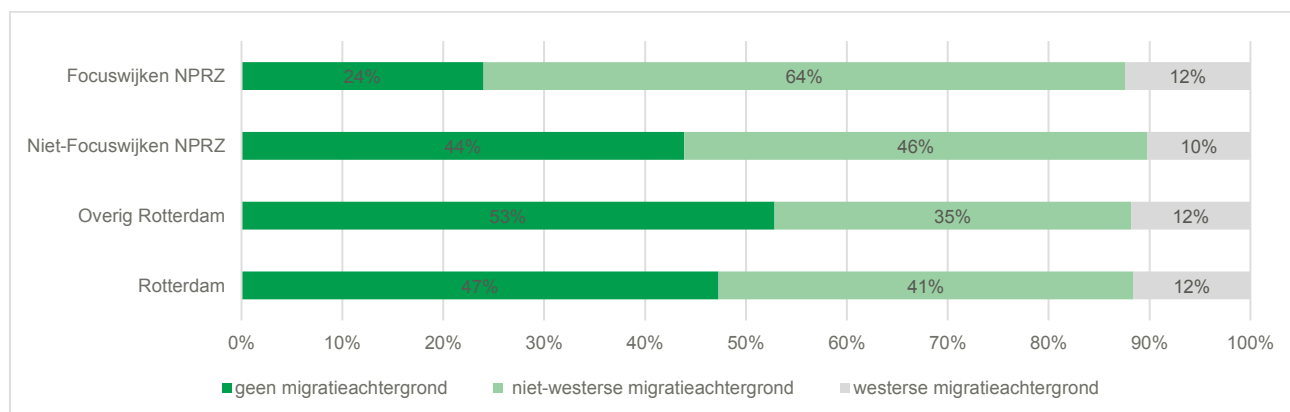

2.3 Migratieachtergrond

De samenstelling van de gebieden naar migratieachtergrond verschilt sterk: in Overig Rotterdam (d.w.z. Rotterdam exclusief NPRZ) heeft 53% geen migratieachtergrond ("autochtoon") terwijl dit aandeel in de Focuswijken in NPRZ minder dan de helft is (24%) en in Niet-Focuswijken

in NPRZ bijna 10%-punt lager ligt dan in Overig Rotterdam (figuur 2.3). Aangezien het aandeel personen met westerse migratieachtergrond in de gebieden vergelijkbaar is, betekent dat de percentages met een niet-westerse migratieachtergrond hoog liggen in de Focuswijken (64%) en dat ook in de Niet-Focuswijken dit percentage met 46% boven het Rotterdamse gemiddelde (41%) ligt.

Figuur 2.3 Migratieachtergrond van Rotterdammers in verschillende gebieden 2012 (in %)

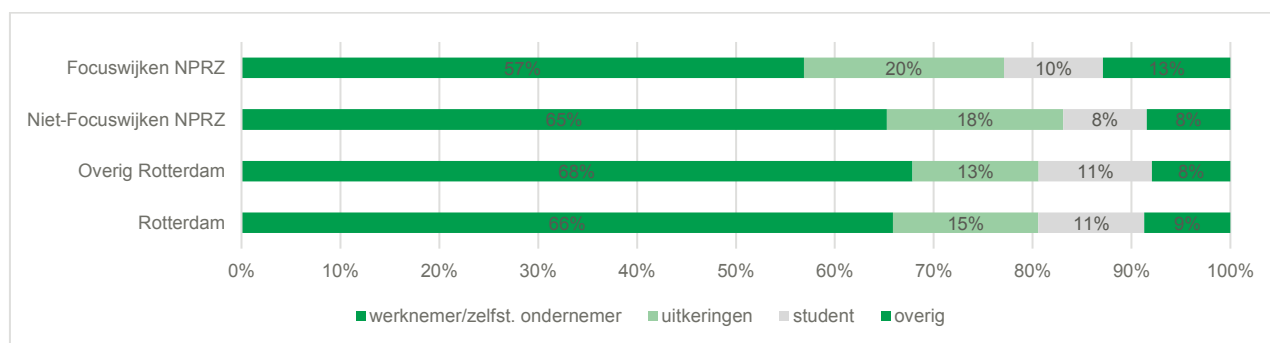

2.4 Belangrijkste inkomensbron

Tweederde van de Rotterdamse bewoners die *niet* in NPRZ wonen is werknemer/zelfstandig ondernemer, 13% ontvangt een uitkering, iets meer dan 10% studeert en de

rest behoort tot de categorie overig (figuur 2.4). In Focuswijken in NPRZ is het aandeel uitkeringsontvangers het hoogst (20%) en dat komt door het relatief hoge aandeel bijstandsonvangers. Daarnaast is in deze wijken het aandeel werknemers/zelfstandig ondernemers met 57% het laagst.

Figuur 2.4 Belangrijkste inkomensbron van personen in verschillende gebieden in Rotterdam 2012 (in %)

2.5 Persoonlijk bruto inkomen

Het mediane bedrag van het *persoonlijk bruto jaarinkomen* ligt in Rotterdam op 28,4 duizend euro (figuur 2.5). Het is het hoogst voor de groep zonder migratieachtergrond (36,9 duizend euro), gevolgd door de groep met een westerse migratieachtergrond (30 duizend euro). De groep met een niet-westerse achtergrond kent het laagste mediane inkomen (19,6 duizend euro). Personen met inkomen uit loondienst verdienen het meest (41,4 duizend euro) gevolgd door zelfstandigen (21,7 duizend euro). Studenten en mensen met inkomen uit overige bronnen verdienen het minst (respectievelijk 6,9 en 6 duizend euro per jaar).

Figuur 2.5 Mediane persoonlijk bruto inkomen in verschillende gebieden in Rotterdam 2012 naar migratieachtergrond (in euro's)

Het mediane persoonlijk primair inkomen varieert van 21,2 duizend euro in de Focuswijken in NPRZ (en 27 duizend euro in de Niet-Focuswijken in NPRZ) tot 30,7 duizend euro in Overig Rotterdam. Daarmee neemt het inkomensniveau van de bewoners van Focuswijken binnen de Nederlandse inkomensverdeling de 44^e percentielgroep in (Niet-Focuswijken in NPRZ: 53^e percentielgroep, Overig Rotterdam: 58^e percentielgroep). In al deze gebieden heeft de groep met een niet-westerse migratieachtergrond een sterk achterblijvende inkomenspositie en de hoogte van deze positie is in alle gebieden vergelijkbaar (figuur 2.5). Dit in tegenstelling tot de andere groepen waarbij het inkomensniveau buiten de Focuswijken aanzienlijk hoger ligt dan in de Focuswijken.

3 Sociale stijgers in Rotterdam Zuid en overig Rotterdam: omvang, achtergrond, verhuisdynamiek en woningtransitie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk laten we de sociaaleconomische ontwikkeling zien van Rotterdammers tussen 2012-2016. We onderscheiden daarbij twee typen sociale stijging:

1) stijging van het persoonlijk bruto inkomen. We gebruiken de totale Nederlandse inkomensverdeling voor 2012 en 2016. Deze inkomensverdeling is gerangordend van laag naar hoog en deze is vervolgens in 100 groepen van gelijke omvang gezet. In percentiel 1 bevindt zich de 1% met de laagste inkomens, in percentiel 99 zit de groep met 1% hoogste inkomens. Als het inkomen in 2016 met minimaal 10 percentielen is toegenomen t.o.v. 2012 spreken we van stijging. Deze groep hebben we verder onderverdeeld in: a) een groep met een stijging van 10-20 percentiel; b) een groep met een stijging van 20-30 percentielen; c) een groep met een stijging van 30 percentielen en meer.

We spreken van daling als het persoonlijk bruto inkomen afgenomen is met 10 percentielen of meer. We spreken van stabiel als het persoonlijk bruto inkomen als de verandering kleiner is dan -10 percentiel en niet groter dan 9 percentiel.⁵

2) stijging als verandering van inkomen uit uitkering (ongeacht het type uitkering) naar inkomen uit loondienst/inkomen als zelfstandige in de periode 2012-2016.

We starten dit hoofdstuk met een bespreking van maatschappelijke stijging als een inkomensverandering (eerste manier van stijging) waarbij we de omvang van de verschillende groepen stijgers bespreken gericht op Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ (paragraaf 3.2). In paragraaf 3.3 karakteriseren we de groep stijgers naar

achtergrondkenmerken (leeftijd, huishoudenstype, migratieachtergrond, belangrijkste inkomensbron). Daaropvolgend bespreken we in paragraaf 3.4 de mate waarin sociale stijgers de Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ verlaten. In paragraaf 3.5 bespreken we de achtergrondkenmerken binnen de verschillende verhuisgroepen van de sociale stijgers in de Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ. In paragraaf 3.6 bespreken we de woningtransitie van de verhuisgroepen binnen de groep sociale stijgers, gebaseerd op de transitie tussen huur en koop. In paragraaf 3.7 bespreken we de tweede wijze van sociale stijging (transitie van uitkering naar werknemer in loondienst/zelfstandig ondernemer). Ook hier gaan we in op de omvang van de stijgersgroep in de Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ, de verhuisdynamiek en achtergrondkenmerken.

⁵ De analyses in dit hoofdstuk is gebaseerd op de onderzoekspopulatie waarvan op beide jaren gegevens over het persoonlijk bruto inkomen (respectievelijk de sociaaleconomische categorie) bekend zijn.

3.2 Inkomensstijging in Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ

Meer stijgers in de Focuswijken in NPRZ dan in andere gebieden en ook meer dalers

Van de bewoners die in 2012 in de Focuswijken in NPRZ woonden (ongeacht de woonlocatie in 2016) behoort 27% van de bevolking tot de stijgersgroep. Daarmee ligt dit aandeel 3-% punt hoger dan in de Niet-Focuswijken in NPRZ en 1-%punt hoger dan in de rest van de stad (tabel 3.1). Wel blijft in de Focuswijken in NPRZ de groep met de hoogste mate van stijging achter bij die van Overig Rotterdam. Overigens is niet alleen de groep stijgers in de Focuswijken in NPRZ het hoogst, maar ook de groep dalers (17%).

Stijging doet zich het meest voor bij personen met een relatief lagere inkomenspositie in 2012

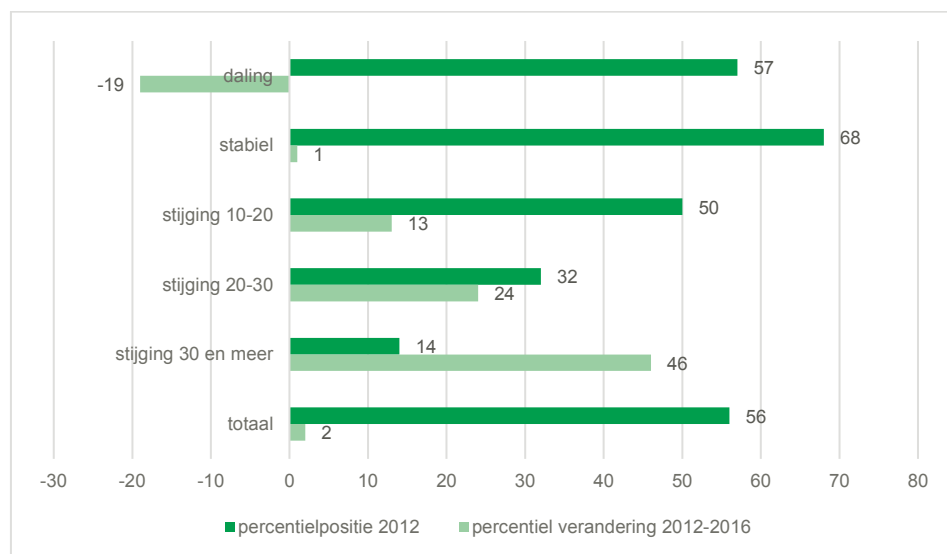
Rotterdamers met een bruto persoonlijk inkomen hebben een mediaan inkomen behorende tot 56^e percentiel (29,2 duizend euro) van de landelijke inkomensverdeling en kennen tussen 2012-2016 een mediane verandering van 2 percentielen (mediane absolute toename is bijna 3,6 duizend euro)(figuur 3.1). Hierbinnen heeft de groep met een stabiel inkomen in 2012 de hoogste relatieve positie (68^e percentiel, inkomen ruim 38 duizend euro en verandering van percentiel van 1) en heeft de groep stijgers met 30 percentielen of meer de laagste positie (14^e percentiel in 2012, inkomen ruim 8 duizend euro). De grootste stijging doet zich dus voor bij personen die een relatief lage plaats in de inkomensverdeling innemen. Deze groep wordt onder meer gevormd door personen die in 2012 studeerden en in 2016 zijn gaan werken (zie Bijlage 1).

De mediane *verandering in percentielen* varieert van -19 bij de dalers (afname van ruim 11 duizend euro) tot toename van 46 percentielen (toename met bijna 31 duizend euro) bij de groep met de grootste stijging (zie Bijlage 2).

Tabel 3.1 Maatschappelijke stijging (verandering inkomen) in Focuswijken en Niet-Focuswijken in Rotterdam Zuid en Overig Rotterdam (van bewoners die in 2012 in Rotterdam woonden) (in %)

	<i>Focuswijken Rotterdam Zuid</i>	<i>Niet-Focuswijken Rotterdam Zuid</i>	<i>Overig Rotterdam</i>	<i>Rotterdam</i>
Daling (afname van minimaal 10 percentielen)	17%	15%	13%	14%
Stabiel (verandering percentielen tussen -10 en +10)	57%	61%	60%	60%
Stijging	27%	24%	26%	26%
w.v. stijging 10-20 percentielen	12%	11%	11%	11%
w.v. stijging 20-30 percentielen	6%	5%	5%	5%
w.v. stijging 30 percentielen en meer	8%	7%	10%	9%
N	30700	42300	162400	235400

Figuur 3.1 Positie binnen inkomensverdeling (percentielgroep) in 2012 en verandering van positie (tussen 2012-2016 in percentielen) in Rotterdam (in percentielen)

Stijgers die in 2012 in Focuswijken in NPRZ wonen, kennen de minst gunstige inkomenspositie in 2012 en die achterstand blijft ook in 2016

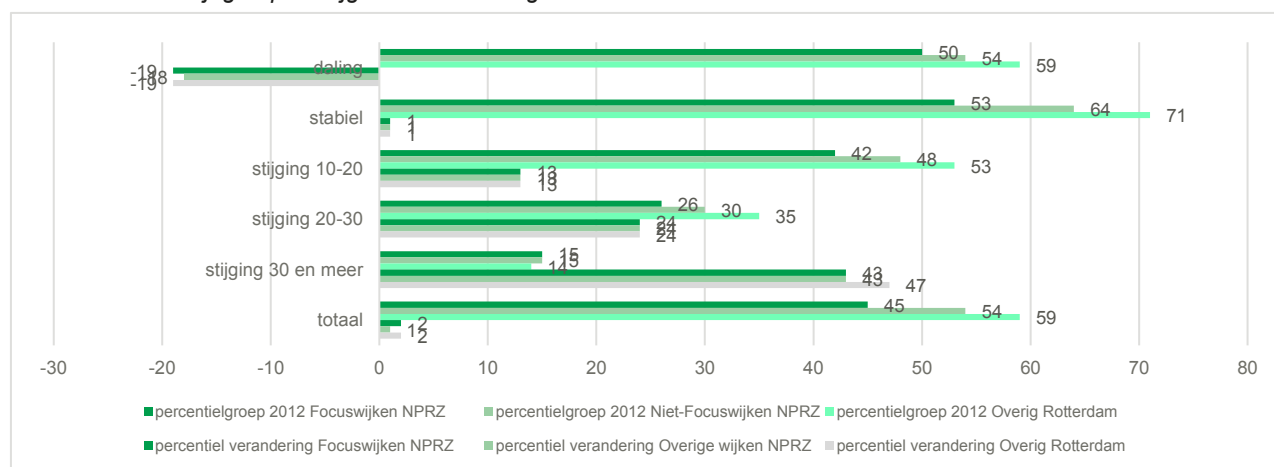
De stijgersgroep in Focuswijken in NPRZ kent in 2012 niet alleen een lagere inkomenspositie dan de groep dalers en de groep met een stabiel inkomen. Ook vergeleken met stijgers in Niet-Focuswijken in NPRZ en Overig Rotterdam is de relatieve en absolute uitgangspositie minder gunstig (figuur 3.2 en Bijlage 2)⁶.

De relatieve *inkomensverandering* van de stijgers in de Focuswijken in NPRZ is m.u.v. hoogste stijgersgroep

vergelijkbaar met die in de andere gebieden, terwijl de absolute inkomensverandering achterblijft vanwege de lagere uitgangspositie. Opvallend is dat de hoogste stijgersgroep in Overig Rotterdam een hogere relatieve inkomensstijging kent (stijging van 47 percentielen) dan die van dezelfde stijgersgroep in NPRZ (beide toename van 43 percentielen).

Al met al is het beeld dat stijgers in NPRZ, en vooral in de Focuswijken hierbinnen, een minder gunstige uitgangspositie hebben in 2012 en dat deze positie hierna niet duidelijk veranderd is.

Figuur 3.2 Positie binnen inkomensverdeling (percentielgroep) in 2012 en verandering van positie (in percentielen) tussen 2012-2016 naar vijf groepen stijgers/dalers naar gebieden

⁶ Alleen voor de stijgersgroep van 30 percentielen en meer uit de Focuswijken in NPRZ is de uitgangspositie iets gunstiger dan die van dezelfde stijgersgroep in Overig Rotterdam.

3.3 Achtergrondkenmerken van stijgers t.o.v. totale populatie

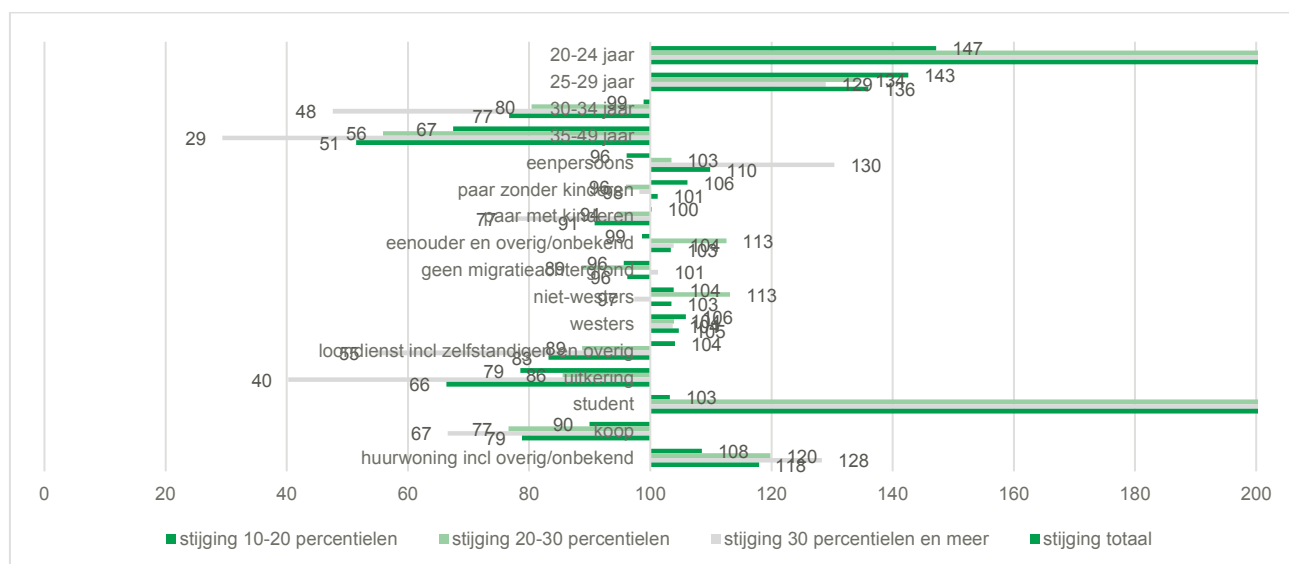
3.3.1 Rotterdam

De eigenschappen van de groep stijgers zijn afgezet tegenover die van de gehele groep personen die in 2012 in Rotterdam woonde. Daartoe hebben we binnen elke groep (bijv. 20-24 jarigen) gekeken hoe groot het aandeel stijgers binnen deze leeftijdsgroep is. Dit percentage hebben we vervolgens afgezet tegen het aandeel stijgers binnen de hele bevolking. We maken hier dus geen onderscheid of men in de periode 2012-2016 verhuisd is of niet. Een voorbeeld: de leeftijdsgroep 20-24 jarigen kent een indexcijfer van 223 bij de totale groep stijgers. Dit betekent dat het aandeel stijgers binnen deze leeftijdsgroep beduidend hoger is (namelijk 58% van de 20-24 jarigen is een stijger) dan het aandeel stijgers binnen de totale bevolkingsgroep in Focuswijken (26% van de bevolking in Rotterdam is stijger).⁷

Stijgersgroep kent relatief veel jongvolwassenen, niet-westerse migranten en personen die zijn gaan werken

Jongvolwassenen tussen de 20-29 jaar, studenten (die zijn gaan werken, zie Bijlage 1) en huurders komen relatief

Figuur 3.3 Achtergronden van de drie afzonderlijke stijgersgroepen (+ totaal van deze stijgersgroepen) t.o.v. totale groep bewoners 2012-2016 in Rotterdam (aandeel stijgers binnen alle bewoners Rotterdam in 2012=100)¹⁰

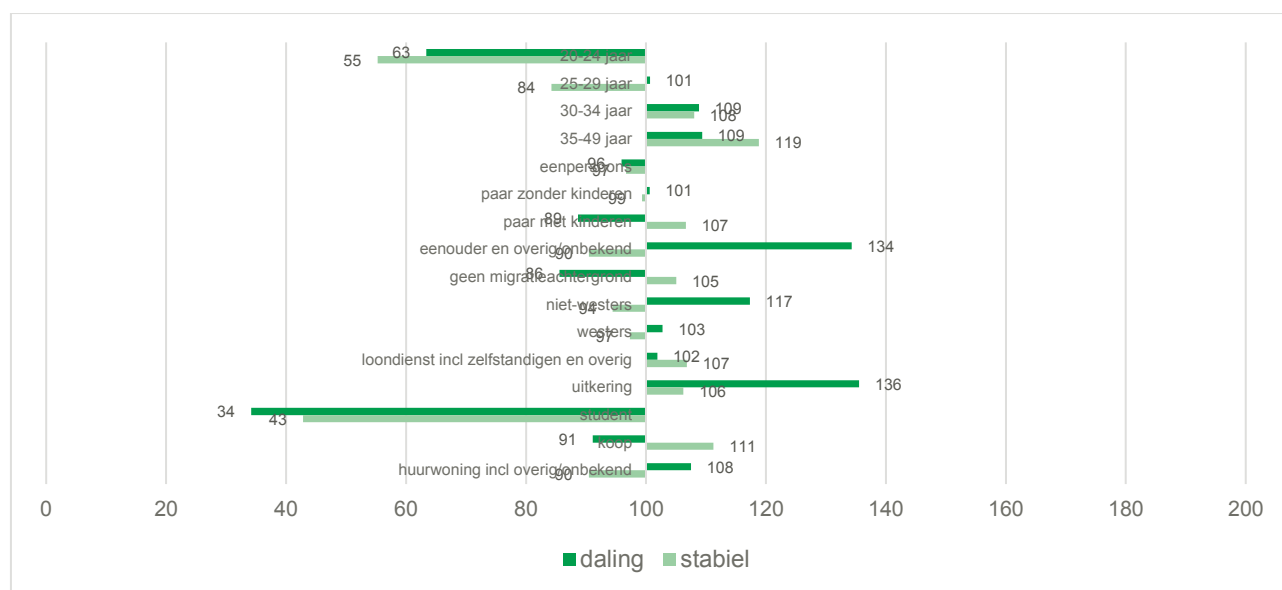
⁷ (58,0/26,0)*100=223

⁸ Het betreft hier de kenmerken in 2012

⁹ Personen die een huishoudenstransitie meemaken komen relatief meer voor onder de stijgersgroepen dan onder de totale bevolking. Personen die stabiel alleenstaand of stabiel samenwonend zijn komen relatief minder vaak voor onder de stijgersgroepen dan onder de totale bevolking.

¹⁰ Maximum waarden afgekapt op 200

Figuur 3.4 Achtergrond van de dalersgroepen en groepen met stabiel inkomen t.o.v. totale groep bewoners 2012-2016 in Rotterdam (aandeel dalers/stabielen binnen alle bewoners Rotterdam in 2012=100)

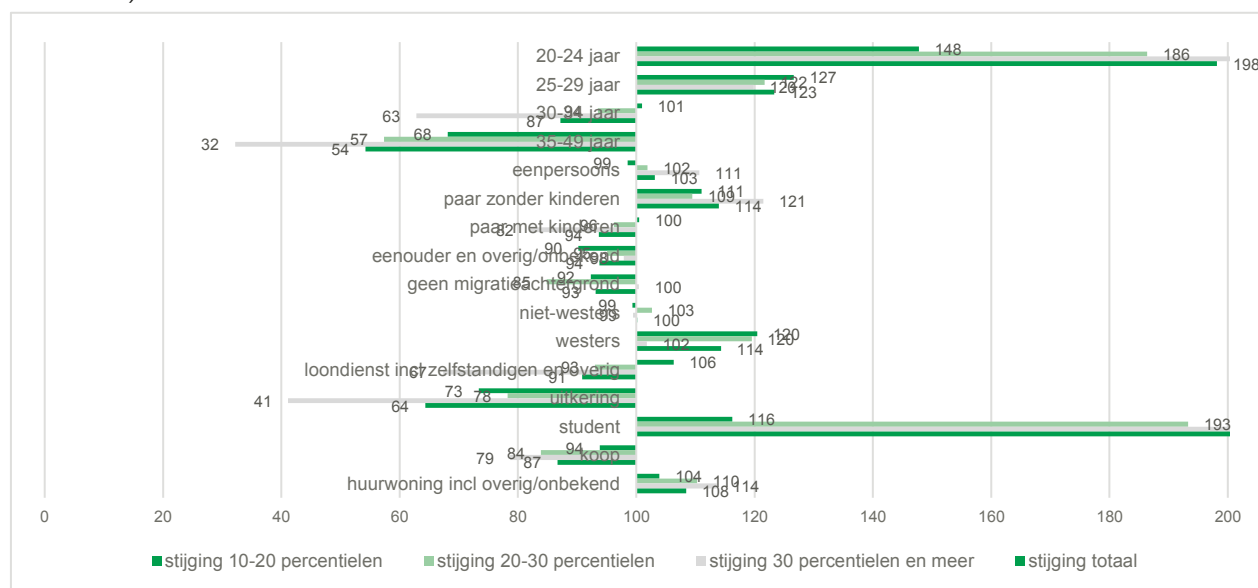

3.3.2 Achtergrondkenmerken stijgers in Rotterdam Zuid

Onder de groep twintigers in de Focuswijken in NPRZ komen relatief veel stijgers voor (figuur 3.5).¹¹ Ook zien we dat stijgers relatief veel voorkomen onder de groep paar zonder kinderen, en dit wijkt af van het beeld voor de stad

Rotterdam als geheel. De groep met een westerse migratieachtergrond kent relatief ook veel voor onder de stijgers (en deze oververtegenwoordiging in de Focuswijken in NPRZ is groter vergeleken met de stad Rotterdam). Tot slot komt de groep studenten heel vaak onder de stijgers voor en ook huurders komen vaak voor.

Figuur 3.5 Achtergronden sociale stijgers in Focuswijken (aandeel stijgers binnen alle bewoners Focuswijken in NPRZ=100)

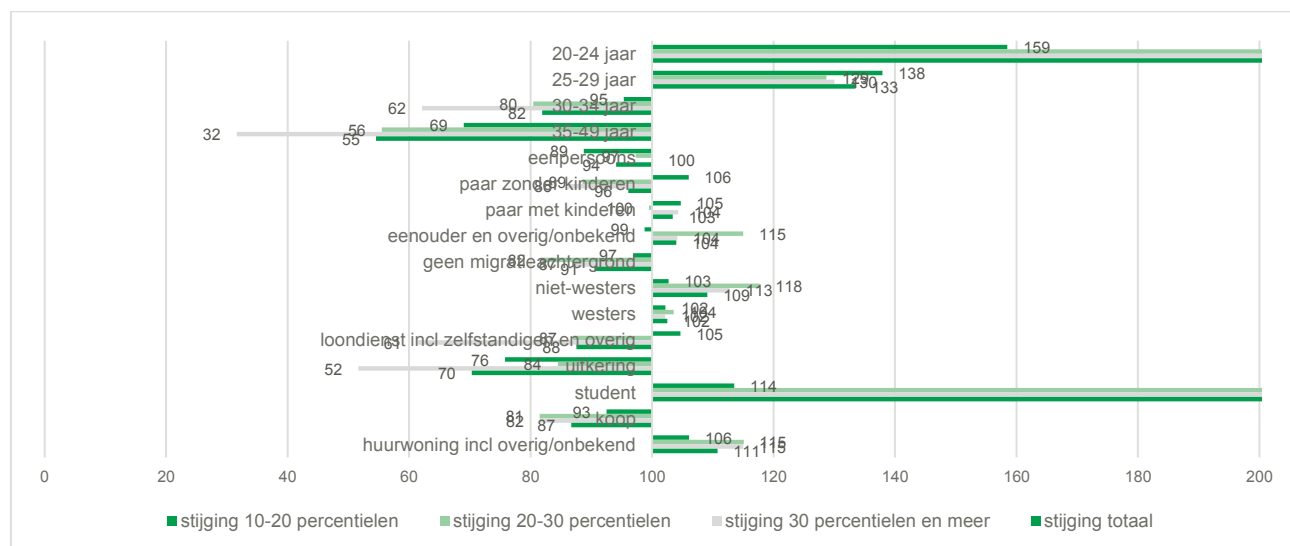

¹¹ Wel is de 'oververtegenwoordiging' van stijgers onder de groep 25-29 jaar in de Focuswijken in NPRZ kleiner dan in de stad Rotterdam als geheel.

Ook in de Niet-Focuswijken in NPRZ kennen relatief veel jongvolwassenen stijging (figuur 3.6). Opvallend is dat in tegenstelling tot in de Focuswijken in NPRZ de eenpersoonshuishoudens en paar zonder kinderen in Niet-

Focuswijken in NPRZ relatief weinig stijgers kennen. Paren met kinderen en eenoudergezinnen kennen in Niet-Focuswijken NPRZ juist weer veel stijgers. Verder komt de groep stijgers relatief veel voor bij de groep met een niet-westerse migratieachtergrond en dit geldt eveneens voor de groep studenten en de groep huurders. Voor de samenstelling van de stijgers in Overig Rotterdam verwijzen we naar Bijlage 3.¹²

Figuur 3.6 Achtergronden sociale stijgers in Niet-Focuswijken in NPRZ (aandeel stijgers binnen alle bewoners Niet-Focuswijken in NPRZ=100)

¹² Voor de samenstelling van dalers en stabiel in de Rotterdamse gebieden zie Bijlage 4A

3.4 Verhuisdynamiek van verschillende groepen met een inkomensverandering in Rotterdamse gebieden

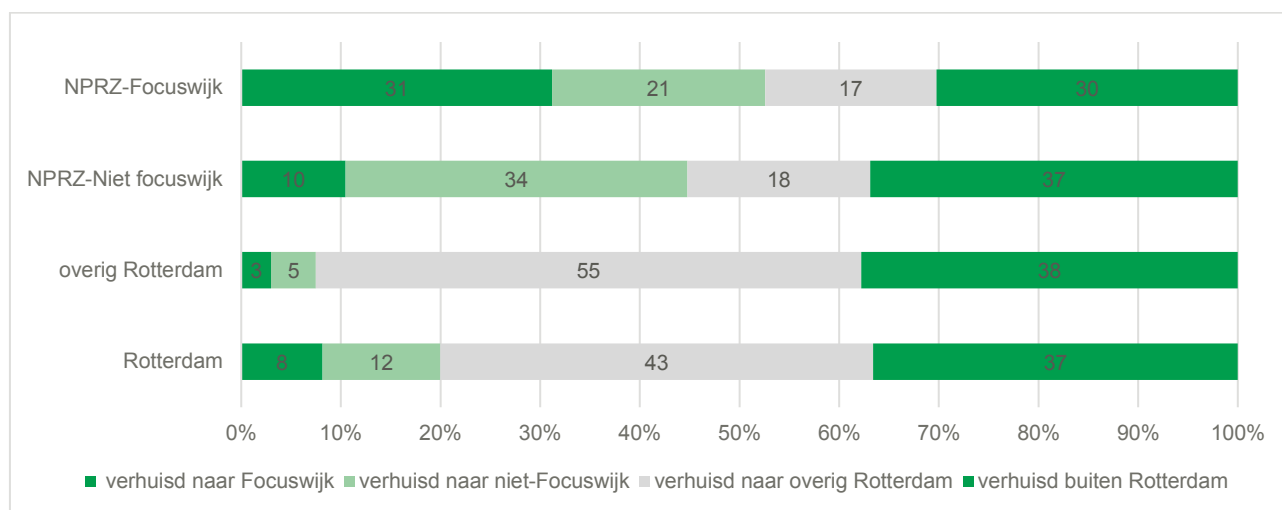
De vorige paragraaf liet zien in welke mate personen die in 2012 in Rotterdam woonden (en een persoonlijk bruto inkomen hadden) maatschappelijk gestegen zijn, ongeacht waar ze in 2016 wonen. In deze paragraaf gaan we na in welke mate sociale stijgers (en de andere groepen met inkomensverandering) verhuisd zijn en wat hun verhuisbestemming is.¹³ De verwachting is dat stijgers hun economisch kapitaal verzilveren om ergens anders te gaan wonen om hun woonwensen in overeenstemming te brengen met de woonsituatie.

Focuswijk-bewoners verhuizen iets vaker dan bewoners van andere gebieden, Focuswijk-bewoners die verhuizen doen dit relatief weinig naar een bestemming buiten Rotterdam

Van de bewoners die in 2012 in Rotterdam woonden, is na 4 jaar 39% verhuisd. In de Focuswijken in NPRZ is dit aandeel 41% en daarmee ligt de verhuisdynamiek iets hoger dan in Niet-Focuswijken in NPRZ (36%) en de rest van Rotterdam (39%).^{14 15}

Als we **binnen de groep verhuizers** kijken naar de verhuisbestemming (we laten de niet-verhuizers dus buiten beschouwing), valt op dat 49% van de verhuizers vanuit Focuswijken Rotterdam Zuid verlaat (figuur 3.7). Deze groep verhuist vaker binnen Rotterdam dan verhuizers vanuit Niet-Focuswijken NPRZ (44%) en de rest van Rotterdam (8%).

Figuur 3.7 Verhuisbestemming van de groep verhuizers naar herkomstgebied in 2012 (in %)

Stijgersgroepen verhuizen vaker dan andere groepen, ongeacht hun herkomstgebied

Uit figuur 3.8 blijkt dat sociale stijgers een hogere verhuisdynamiek kennen dan de andere groepen. In de

Focuswijken in NPRZ verhuist 55% van de stijgers tegenover minder dan 40% onder de dalers en de groep met een stabiel inkomen. Hoe hoger de mate van stijging is, hoe hoger de verhuisdynamiek is (Bijlage 5). Verder wijken

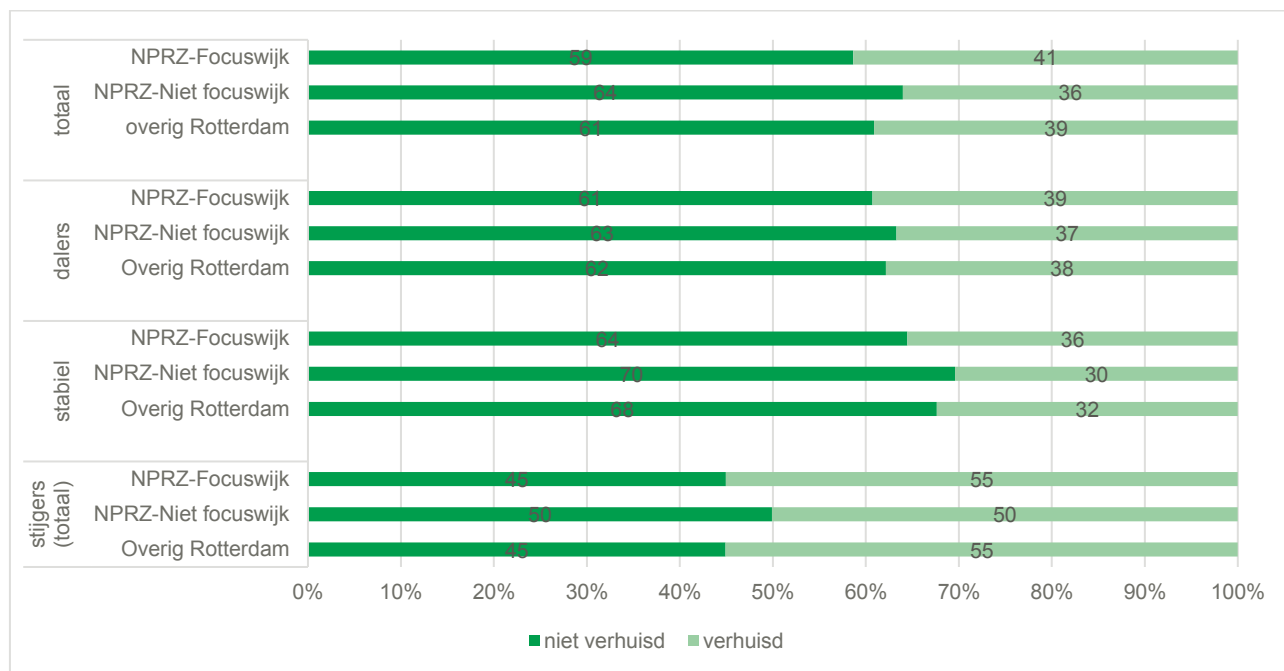
¹³ In bijlage 4B wordt de omgekeerde vergelijking getoond: het aandeel sociale stijgers per verhuiscategorie naar de woonlocatie in 2012.

¹⁴ We vergelijken bij de verhuizing wat het adres is in 2012 en 2016. Als een bewoner op deze tijdstippen op hetzelfde adres woont spreken we van een niet-verhuizing. Als een bewoner in 2016 op een ander Rotterdams adres woont dan in 2012 spreken we van een binnenstedelijke verhuizing. Als een bewoner in 2016 buiten Rotterdam woont spreken we van een buitenstedelijke verhuizing (binnen Nederland). Het is mogelijk dat men in de periode 2012-2016 meerdere keren is verhuisd (al dan niet binnen Rotterdam), maar deze verhuizingen zijn in de analyses verder niet meegenomen. De verhuisdynamiek van alle afzonderlijke kalenderjaren opgeteld ligt dan hoger dan bij de vergelijking van 2012 met 2016.

¹⁵ Buitenlandse verhuizingen zijn hier niet meegenomen.

stijgers in de Focuswijken qua verhuisdynamiek niet sterk af van een vergelijkbare groep in niet-Rotterdam Zuid.

Figuur 3.8 Verhuisdynamiek naar stijgersgroep en herkomst van de verhuizing

Een meerderheid van de stijgers in de Focuswijken in NPRZ die verhuizen, doen dit uit Rotterdam Zuid, vooral buiten Rotterdam

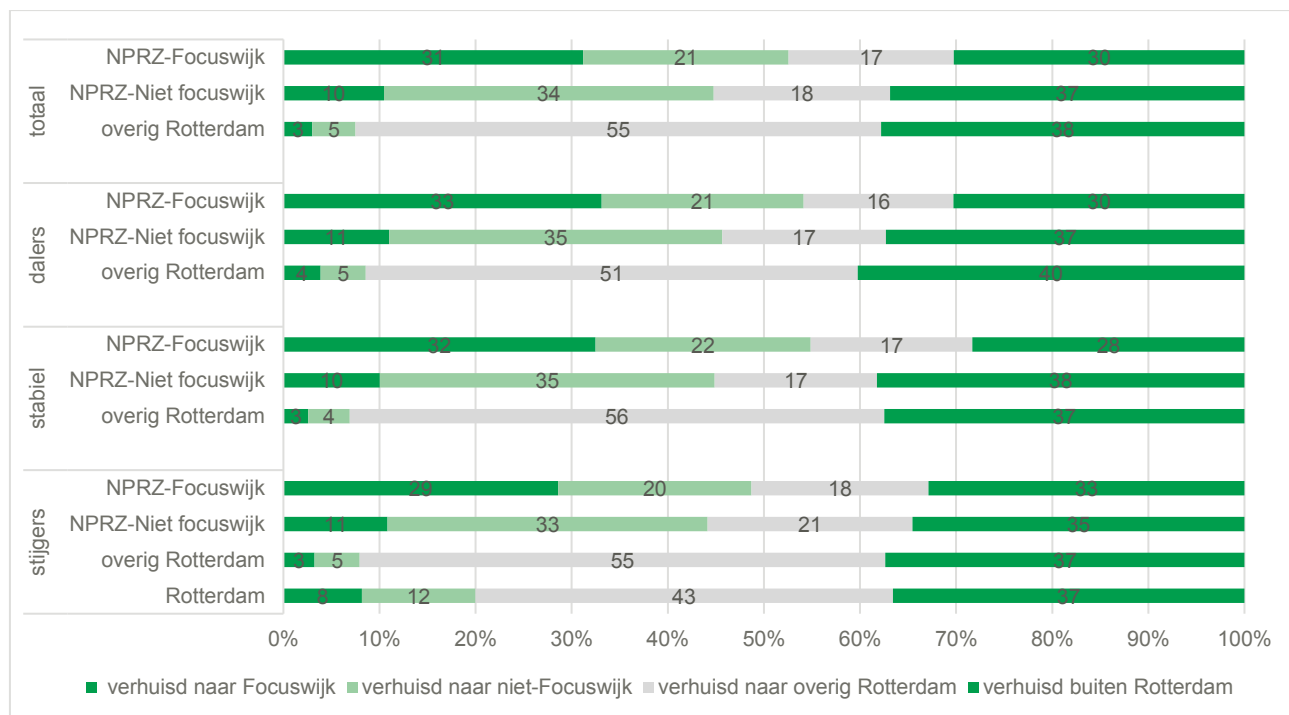
Een (kleine) meerderheid van de stijgers met herkomst de Focuswijken in NPRZ die verhuizen, verlaten Rotterdam Zuid (figuur 3.9). Het grootste deel van de groep die NPRZ verlaat, vertrekt uit Rotterdam. Daarmee verliezen de Focuswijken dus een groep stijgers die van belang worden geacht om voor Rotterdam Zuid (en de stad Rotterdam) te behouden.

Verder valt uit figuur 3.9 ook op te maken dat stijgers die vanuit Overig Rotterdam verhuizen, dit maar mondjesmaat naar Rotterdam Zuid verhuizen.

In de Niet-Focuswijken in NPRZ is de verhuisdynamiek van stijgers lager dan in de Focuswijken en verder zien we dat hier een nog grotere meerderheid van de stijgers die verhuizen dit buiten Rotterdam Zuid (en buiten Rotterdam)(respectievelijk 56% en 31%).

De groep met de grootste stijging die verhuist, kiest daarbij vaker dan de andere stijgingsgroepen om uit Rotterdam Zuid te verhuizen (Bijlage 6).

Figuur 3.9 Bestemming van verhuizers naar stijgersgroepen in Rotterdam en haar deelgebieden

3.5 Achtergrondkenmerken van sociale stijgers binnen de verschillende verhuiscategorieën

In deze paragraaf zoomen we verder in op de groep stijgers en gaan we per verhuiscategorie binnen de stijgers na welke kenmerken de betreffende verhuiscategorie heeft.

Inkomenspositie (2012 en 2016) van de stijgers die naar Focuswijken in NPRZ verhuizen is relatief het laagst en ook de inkomensverandering van deze groep is het laagst

Binnen de stijgersgroep is het mediane inkomen in 2012 van de groepen die verhuizen vanuit Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ veelal lager dan van vergelijkbare verhuiscategorieën met herkomst in Overig Rotterdam (Bijlage 7). Belangrijke uitzondering hierop is de groep die de sterkste stijging meemaakt: daarvan is de inkomenspositie in de wijken in NPRZ (ongeacht de verhuisbestemming) hoger dan in de rest van Rotterdam.

De stijgersgroepen die, ongeacht het herkomstgebied, naar de Focuswijken in NPRZ verhuizen hebben de laagste inkomenspositie in 2012 en in 2016 (Bijlage 7 en 8). De inkomenspositie in 2016 van de verschillende verhuiscategorieën onder de stijgers is hoger in het herkomstgebied Overig Rotterdam dan in de wijken in NPRZ (Bijlage 8). Verder is de positie in 2016 binnen de verschillende gebieden het hoogst voor de groep die uit Rotterdam verhuist

is. Hierbij geldt dat de stijgers die verhuizen buiten Rotterdam vanuit NPRZ een lager inkomen hebben in 2016 dan de stijgers die vanuit Overig Rotterdam buiten de gemeente verhuizen (Bijlage 9).

Kenmerken van de totale stijgersgroep naar verhuiscategorie in Focuswijken in NPRZ

Binnen de groep stijgers die **niet-verhuist** is uit de Focuswijken in NPRZ maken (t.o.v. de totale stijgersgroep in de Focuswijken in NPRZ), de leeftijdsgroepen 30-34 jaar en vooral 35-49 jaar jarigen, paren met kinderen, de groep met een niet-westerse migratieachtergrond, personen in loondienst, uitkeringsgerechtigden en bewoners van een koopwoning een relatief groot deel uit (figuur 3.10).

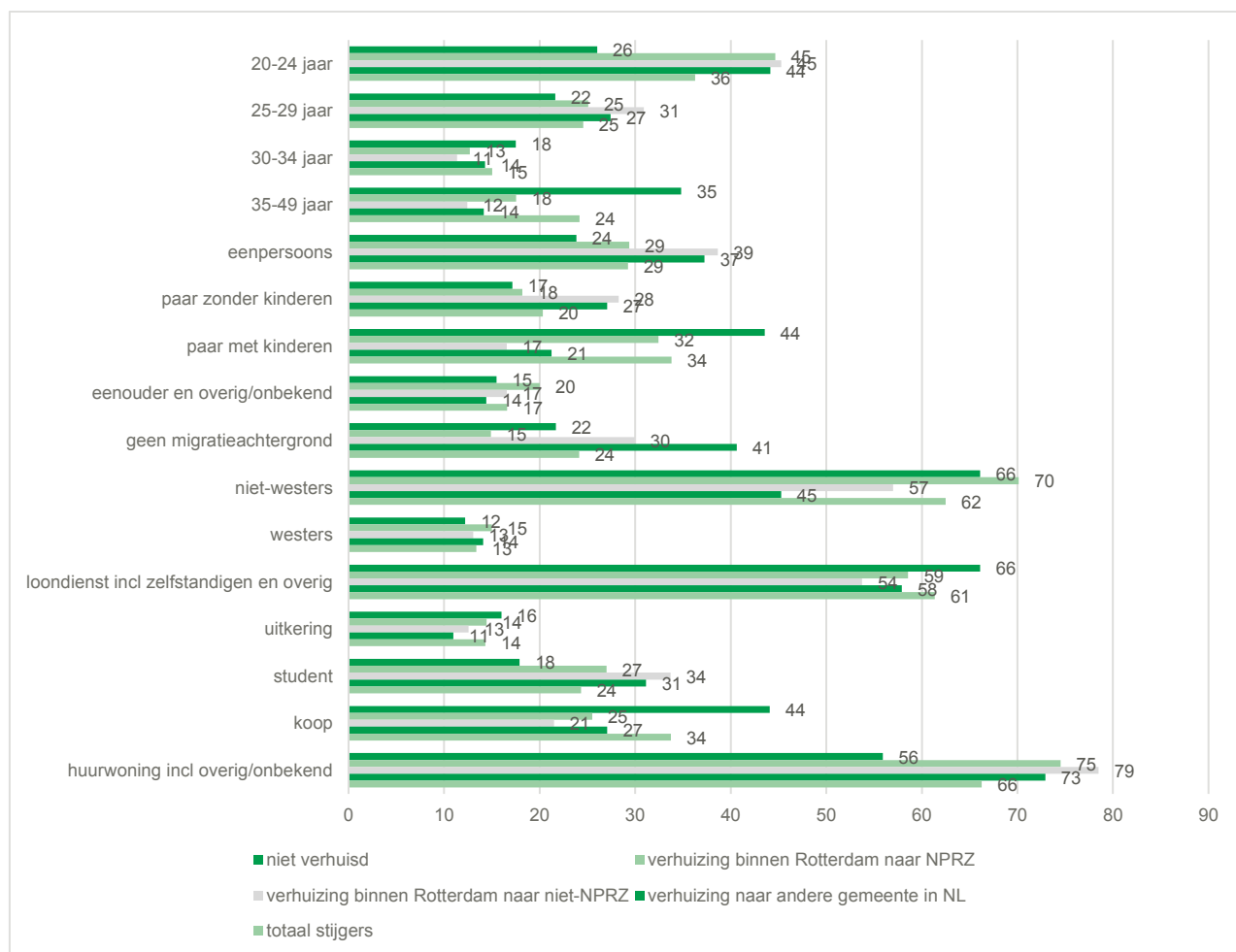
Binnen de groep stijgers die **binnen NPRZ verhuist**, zijn volgende groepen relatief sterk vertegenwoordigd: 20-24 jarigen, eenouder/overige huishoudens, de groep met een westerse en niet-westerse migratieachtergrond, studenten, bewoners van een huurwoning.

Binnen de groep die **buiten NPRZ maar binnen Rotterdam verhuist**, zijn de volgende groepen relatief sterk vertegenwoordigd: 20-29 jarigen, eenpersoonshuishoudens, paar zonder kinderen, personen zonder migratieachtergrond, studenten en bewoners van een huurwoning.

Binnen de groep die **buiten Rotterdam verhuist**, zijn de volgende groepen relatief sterk vertegenwoordigd: 20-29 jarigen, eenpersoonshuishoudens, paar zonder kinderen,

personen zonder migratieachtergrond, studenten en bewoners van een huurwoning.

Figuur 3.10 Kenmerken van verhuysgroepen binnen het totaal van sociale stijgers in Focuswijken in NPRZ (in %)

Kenmerken van de totale stijgersgroep naar verhuysgroep in Niet-Focuswijken in NPRZ

Binnen de groep stijgers die **niet-verhuisd** is uit de Niet-Focuswijken in NPRZ maken 30-49 jarigen, paar met kinderen, personen in loondienst/zelfstandig ondernemer en bewoners van een koopwoning een relatief groot deel uit

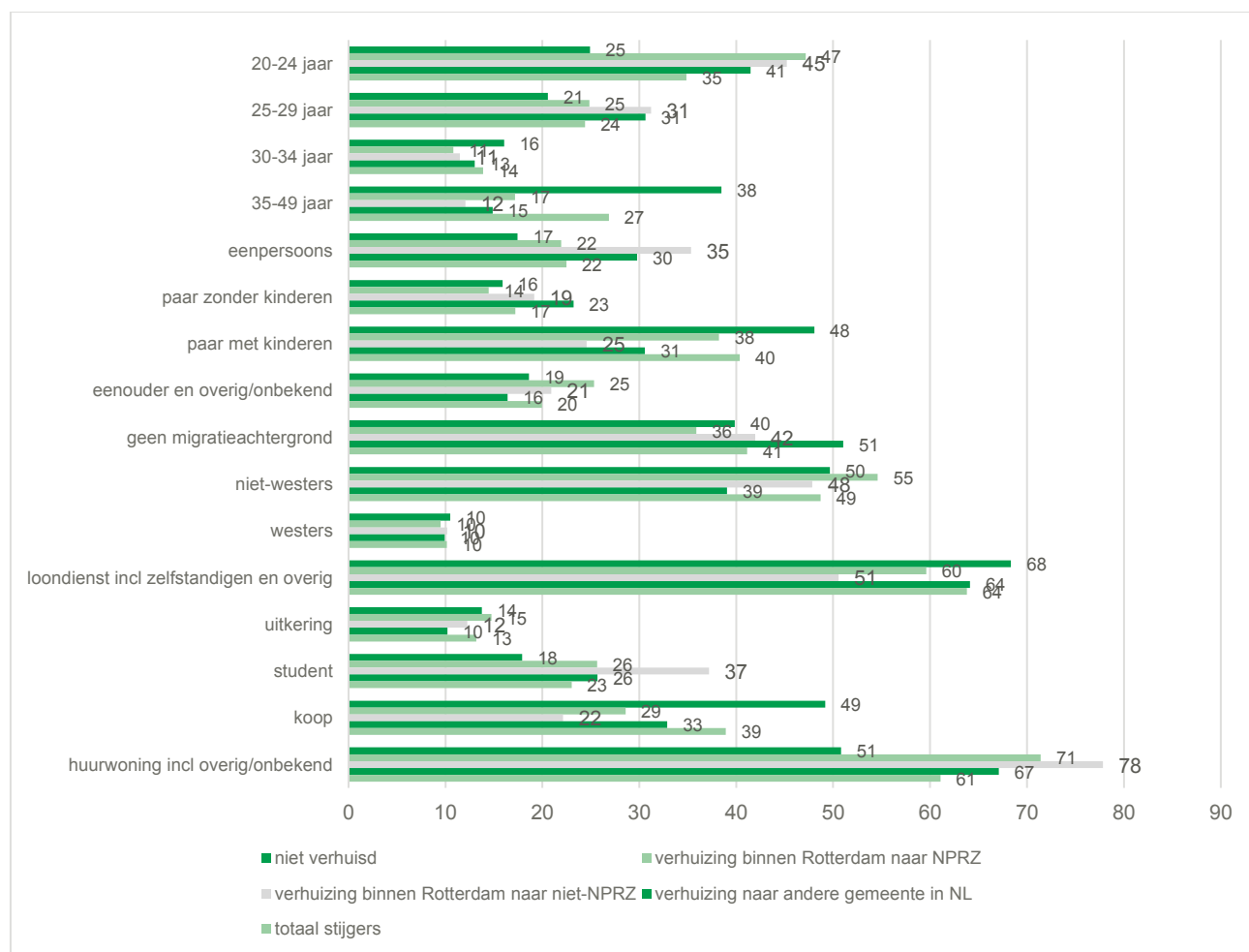
(t.o.v. de totale stijgersgroep in de Niet-Focuswijken in NPRZ) (figuur 3.11).

Binnen de groep stijgers die **binnen NPRZ verhuist**, zijn volgende groepen relatief sterk vertegenwoordigd: 20-24 jarigen, eenouder/overige huishoudens, de groep met een niet-westerse migratieachtergrond, uitkeringsontvangers, studenten en bewoners van een huurwoning.

Binnen de groep **die buiten NPRZ maar binnen Rotterdam verhuist**, zijn de volgende groepen relatief sterk vertegenwoordigd: 20-29 jarigen, eenpersoonshuishoudens, paren zonder kinderen, eenouder/overig, studenten en bewoners van een huurwoning.

Binnen de groep die **buiten Rotterdam verhuist**, zijn 20-29 jarigen, eenpersoonshuishoudens, paar zonder kinderen, personen zonder migratieachtergrond, studenten en bewoners van een huurwoning oververtegenwoordigd.

Figuur 3.11 Kenmerken van verhuiscategorieën binnen het totaal van sociale stijgers in Niet-Focuswijken in NPRZ (in %)

Kenmerken van stijgers naar verhuiscgroep in Overig Rotterdam

Binnen de groep stijgers die **niet-verhuisd is** uit Overig Rotterdam maken 30-49 jarigen, paar met kinderen, niet-westerse migranten, personen in loondienst/zelfstandig ondernemer en bewoners van een koopwoning een relatief groot deel uit (t.o.v. de totale stijgersgroep in Overig Rotterdam) (figuur 3.12).

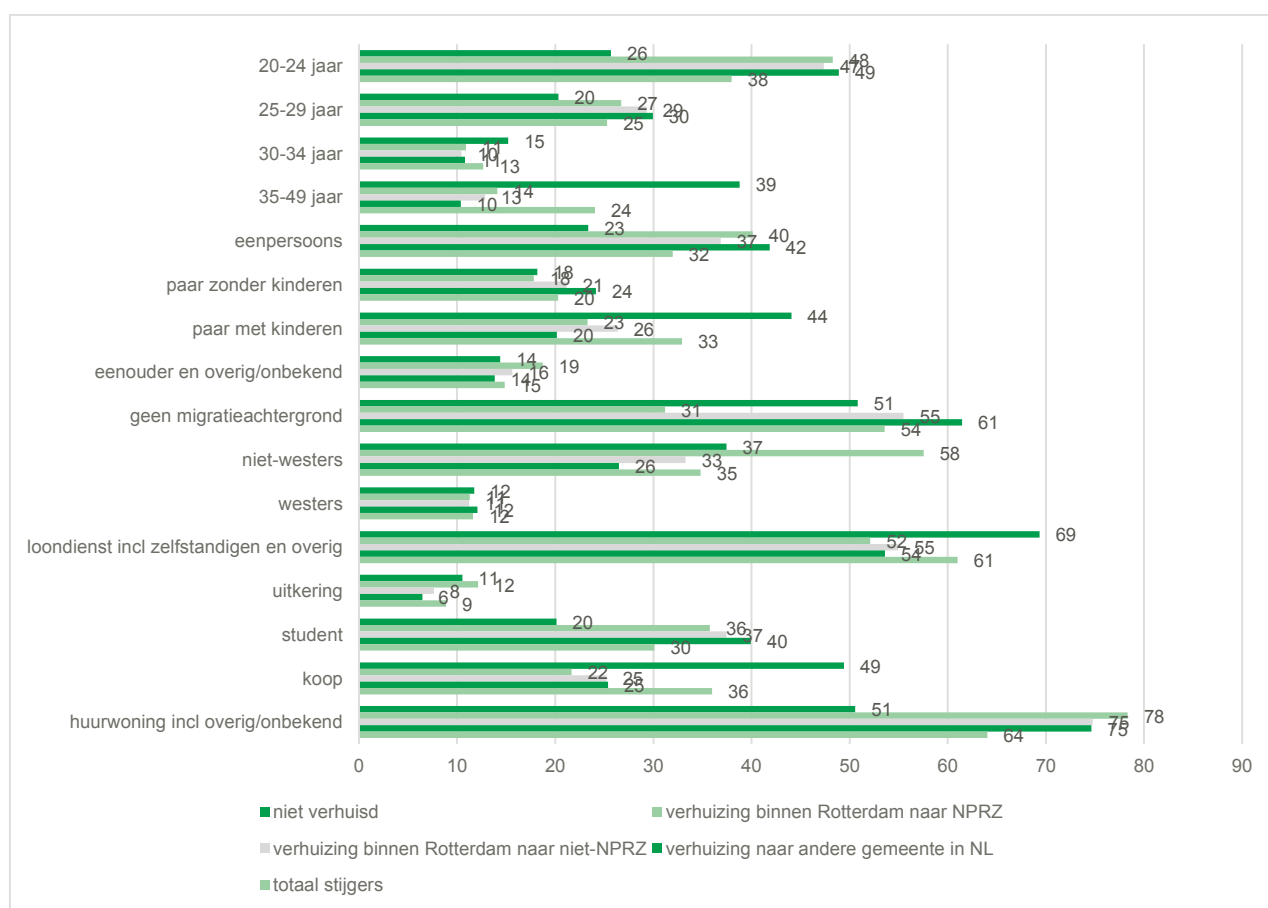
Binnen de groep stijgers die **binnen NPRZ verhuist**, zijn volgende groepen relatief sterk vertegenwoordigd: 20-24 jarigen (en in minder sterke mate ook de groep 25-29 jaar), eenpersoonshuishoudens, eenouder/overig huishoudens,

de groep met een niet-westerse migratieachtergrond, uitkeringsontvangers, studenten en bewoners van een huurwoning.

Binnen de groep **die buiten NPRZ maar binnen Rotterdam verhuist**, zijn de volgende groepen relatief sterk vertegenwoordigd: 20-29 jarigen, eenpersoonshuishoudens, paren zonder kinderen, eenouder/overig, studenten en bewoners van een huurwoning.

Binnen de groep die **buiten Rotterdam verhuist**, zijn 20-29 jarigen, eenpersoonshuishoudens, paar zonder kinderen, personen zonder migratieachtergrond, personen met een westerse migratieachtergrond, studenten en bewoners van een huurwoning oververtegenwoordigd.

Figuur 3.12 Kenmerken van verhuiscgroepen binnen het totaal van sociale stijgers in Overig Rotterdam (in %)

Samengevat komt het beeld naar voren dat onder de stijgers die verhuizen (ongeacht de verhuisbestemming) relatief veel jong-volwassenen tot 24 jaar voorkomen. Bepaalde groepen, zoals de groep met een niet-westerse migratieachtergrond en huurders, zijn relatief sterk vertegenwoordigd bij verhuiscgroepen die naar NPRZ verhuizen.

Groepen als de 25-29 jarigen, paren zonder kinderen, de groep zonder migratieachtergrond en studenten komen relatief veel voor onder de verhuiscgroepen met verhuisbestemming buiten NPRZ.

3.6 Wooncarrière sociale stijgers

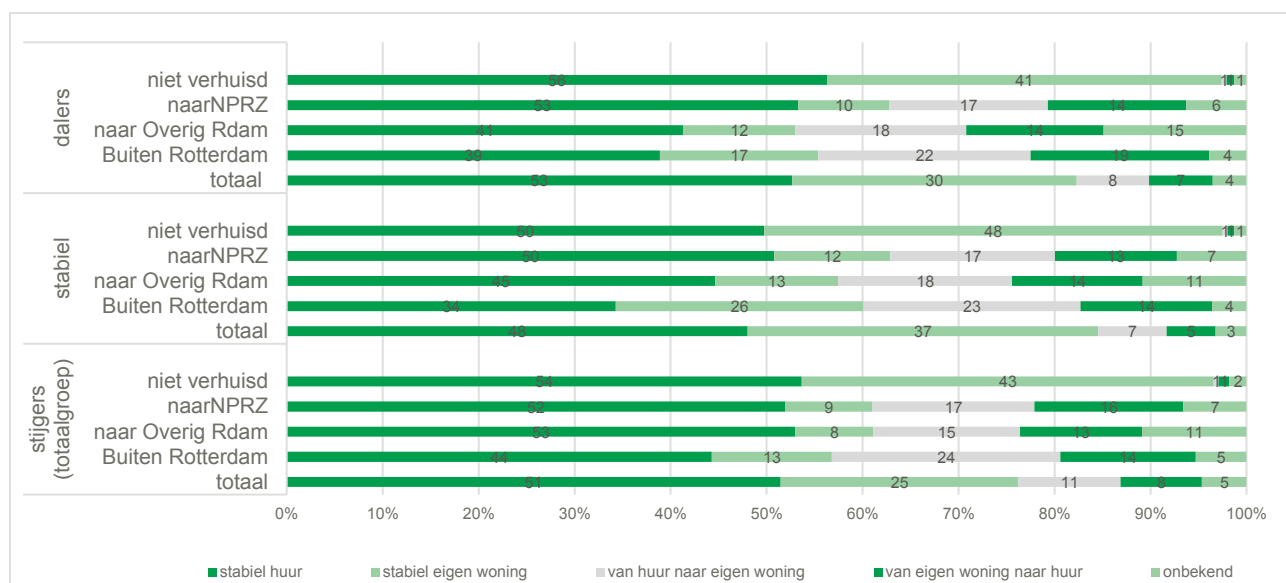
Sociale stijgers in de Focuswijken in NPRZ kennen meer transitie in woningtype dan de dalers en de groep met een stabiel inkomen: 19% van de stijgers komt in een andere woning te wonen in 2016 (figuur 3.13). Van deze 19% verhuist 11% van de 19% (ofwel meer dan de helft) van een huurwoning naar een koopwoning en 8% van de 19% (ofwel 45%) verhuist van een koop- naar een huurwoning.

De transitie zijn het grootst onder de groep stijgers die uit Rotterdam verhuizen: 24% (65% van de groep die een

transitie kent) van de gehele groep komt in een koopwoning te wonen, terwijl 13% in een huurwoning komt wonen. In de andere verhuiscategorieën ligt dit aandeel respectievelijk rond de 16% en 9%.

Stijgers die uit de stad verhuizen kennen, van alle verhuiscategorieën, de sterkste stijging van het aantal bewoners van een koopwoning (toename 10%-punt). Mogelijk blijft de stijging van het aandeel koopwoningen onder stijgers die binnen NPRZ verhuizen (+1 %-punt) achter vanwege de lagere inkomenspositie van deze groep in combinatie met de relatief beperkte voorraad koopwoningen in NPRZ.

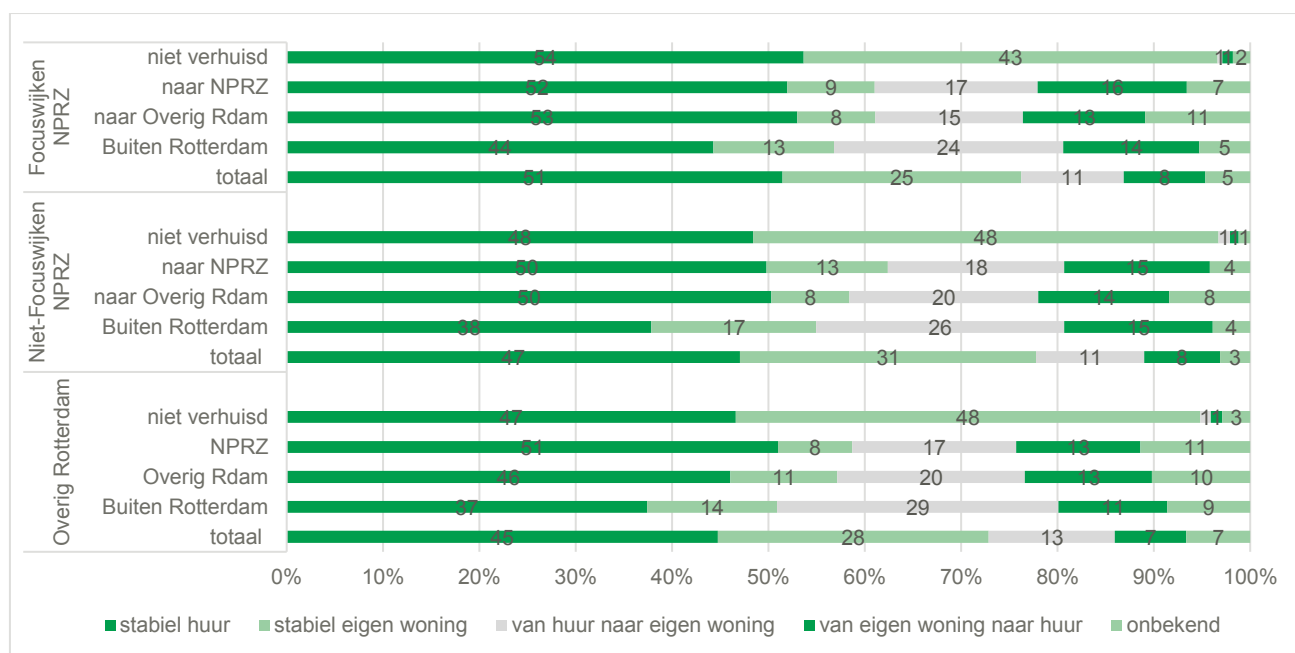
Figuur 3.13 Woningtransitie van verschillende verhuiscategorieën binnen dalers, stabiel en stijgers in de Focuswijken in NPRZ (2012-2016)(in %)

Figuur 3.14 toont voor de stijgersgroepen in de drie gebieden de woningtransities (figuur 3.13 ging over stijgers, dalers en stabielen in uitsluitend de Focuswijken in NPRZ). Stijgers die van Niet-Focuswijken en Overig Rotterdam verhuizen kennen vaker de transitie van huur naar koopwoning dan vergelijkbare verhuiscategorieën met herkomst

Focuswijken (figuur 3.14). Ook per saldo (verschil transitie huur→koop en omgekeerd) is de toename in de Niet-Focuswijken en Overig Rotterdam van het aandeel dat in een koopwoning komt te wonen hoger dan in de Focuswijken het geval is. Wellicht speelt de sterkere inkomenspositie van stijgers met herkomst buiten de Focuswijken hier een rol.

Figuur 3.14 Woningtransitie van verschillende verhuiscategorieën binnen de groep stijgers in de Focuswijken en Niet-Focuswijken in NPRZ en Overig Rotterdam (2012-2016)(in %)

3.7 Stijging als verandering van uitkering naar loondienst/zelfstandig ondernemer

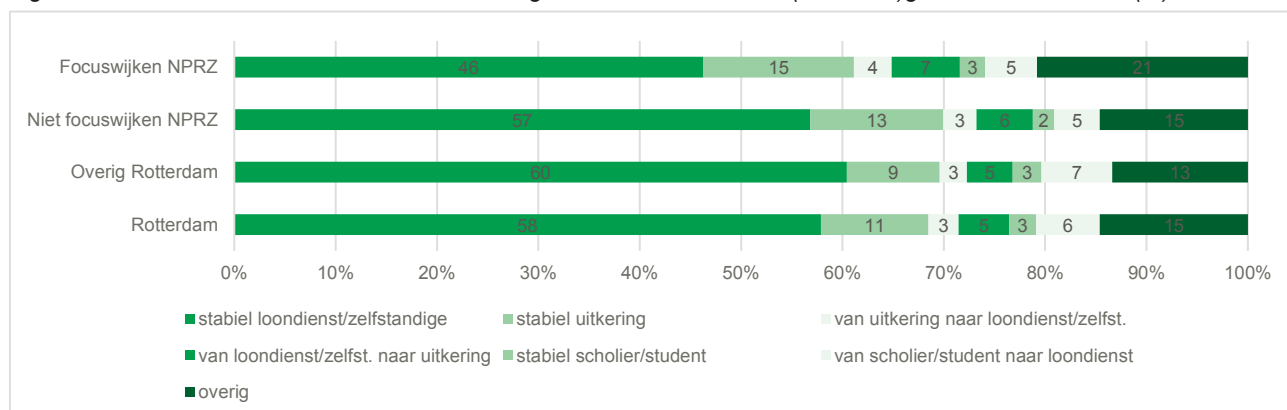
3.7.1 Aandeel stijgers in Focuswijken in NPRZ en achtergrondkenmerken

Een tweede manier van het vaststellen van sociale stijging is op basis van de verandering van de sociaaleconomische categorie uitkering naar de categorie loondienst/zelfstandig ondernemer. Op de peilmomenten begin 2012 en begin 2016 is de sociaaleconomische categorie van de

onderzoeksgroep bekend. Per gebied (waar men in 2012 woonde) zijn de veranderingen in sociaaleconomische categorie in figuur 3.15 weergegeven.

Wat opvalt is dat de grote meerderheid in beide jaren tot dezelfde sociaaleconomische categorie behoort. De stijgersgroep (de groep die van een uitkering naar werk is gekomen) ligt voor de stad Rotterdam op 3% en dit aandeel ligt in de Focuswijken bijna een procentpunt hoger (4%). Voor overig NPRZ ligt dit aandeel net iets boven het stedelijk gemiddelde. Verder ligt in alle gebieden de groep die een tegenovergestelde transitie kent (van loondienst/zelfstandig ondernemer naar uitkering) beduidend hoger (Rotterdam: 5%, 7% in Focuswijken, 6% in Overig NPRZ en 5% in Overig Rotterdam).

Figuur 3.15 Transitie in sociaaleconomische categorie naar verschillende (herkomst)gebieden 2012-2016 (%)

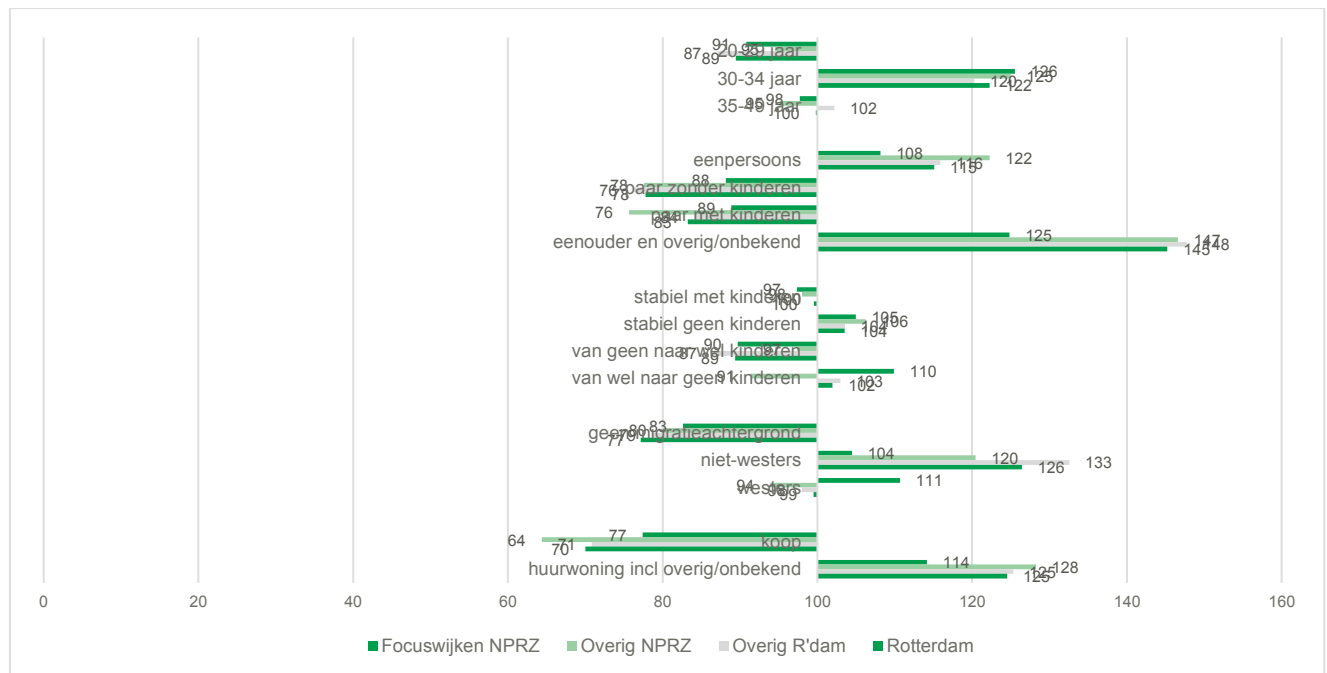

De groep stijgers bestaat relatief vaak uit mensen van 30-34 jaar, personen behorende tot een eenpersoonshuishouden, een eenouderhuishouden of een overig huishouden, personen met een niet-westerse achtergrond en personen die in een huurwoning wonen (figuur 3.16).

In grote lijnen zien we dit patroon in alle gebieden terug, waarbij er hier en daar wel afwijkingen t.o.v. het hiervoor geschetste beeld bestaat. Zo zien we in de Focuswijken in

NPRZ dat de eenpersoonshuishoudens en eenouderhuishoudens, personen met een niet-westerse achtergrond en huurders minder oververtegenwoordigd zijn in de stijgersgroep dan in de Niet-Focuswijken in NPRZ en overig Rotterdam (Bijlage 10). Tegelijk zien we dat personen met een westerse migratieachtergrond in de Focuswijken in NPRZ wel oververtegenwoordigd zijn in de stijgersgroep, dit in tegenstelling tot de andere gebieden.

Figuur 3.16 Achtergrondkenmerken van de stijgers (van uitkering naar loondienst/zelfstandig ondernemer) in verschillende gebieden in Rotterdam 2012-2016 (aandeel stijgers in totale bewonersgroep betreffende gebied=100)

Leeswijzer: bij de groep 20-29 jarigen is in de Focuswijken in NPRZ het indexcijfer 91 (ofwel (aantal personen 20-24 jaar die gestegen zijn/totaal aantal stijgers)*100= 34,5% gedeeld door (totaal aantal 20-24 jarigen/totaal aantal Focuswijkbewoners)(38%)= (34,5/38,0)*100=91. Dit betekent een ondervertegenwoordiging van deze leeftijdsgroep binnen de stijgersgroep (aangezien we verwachten dat dit aandeel even groot is als in de totale bevolking van deze wijken).

3.7.2 Verhuisdynamiek van stijgers in Focuswijken in NPRZ

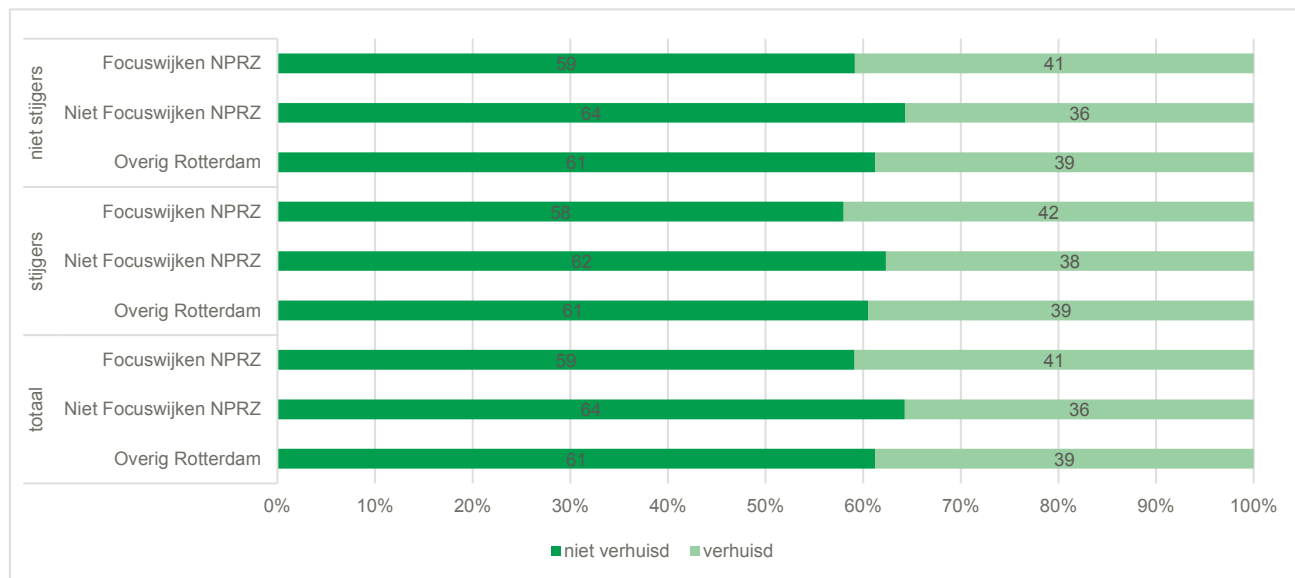
De verhuisdynamiek van stijgers is gelijk aan die van de groep niet-stijgers; in de verhuisbestemming bestaan kleine verschillen

In de Focuswijken in NPRZ verhuist 42% van de stijgers en de dynamiek onder niet-stijgers ligt iets lager (41%). In Overig Rotterdam is de dynamiek van beide groepen iets lager (39%)(figuur 3.17). In de Niet-Focuswijken in NPRZ is de verhuisdynamiek iets hoger onder de stijgers (38% verhuist) dan onder de niet-stijgers (36% verhuist).

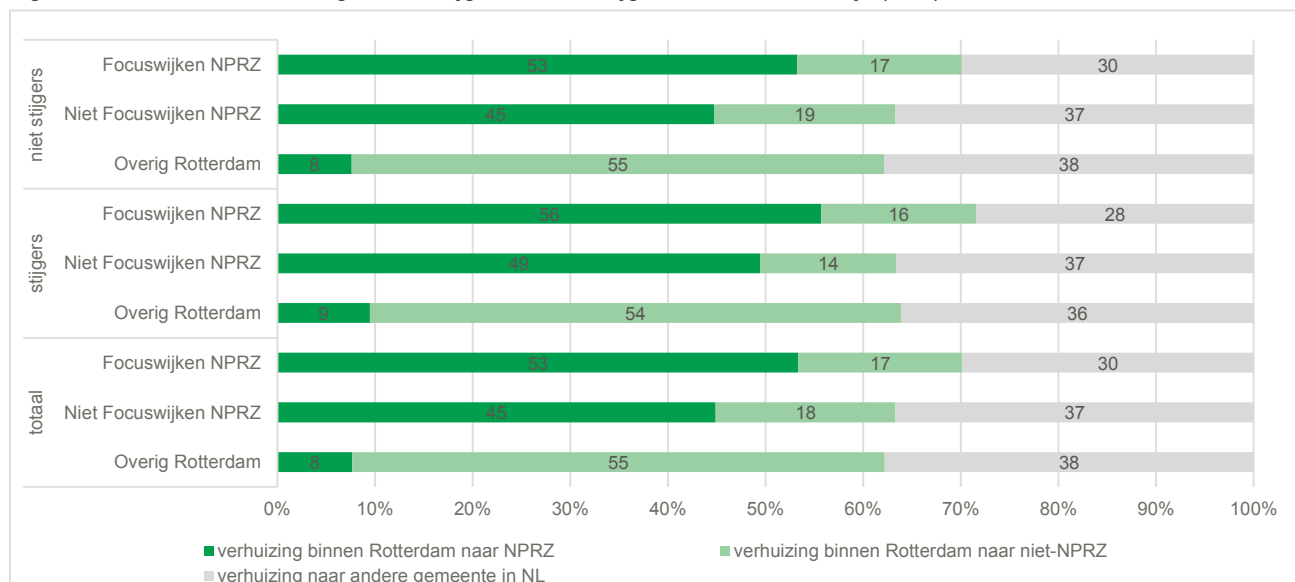
Stijgers die verhuizen uit de Focuswijken in NPRZ doen dit in meerderheid binnen Rotterdam Zuid (56%) hoewel een aanzienlijke groep van 44% dus uit Rotterdam Zuid verhuist (17% naar de rest van Rotterdam en 28% buiten Rotterdam)(figuur 3.18). In de Niet-Focuswijken in NPRZ blijft 49% van de verhuizers in Rotterdam Zuid wonen en het vertrek naar buiten Rotterdam is hier groter dan onder stijgers uit Focuswijken in NPRZ (respectievelijk 37% tegenover 28%).

Stijgers in NPRZ (zowel in Focuswijken als in de andere wijken in NPRZ) die verhuizen blijven vaker in Rotterdam Zuid wonen dan de groep niet-stijgers.

Figuur 3.17 Verhuisdynamiek van stijgers en niet-stijgers naar herkomstgebied (in %)

Figuur 3.18 Verhuisbestemming van de stijgers en niet-stijgers naar herkomstwijk (in %)

3.7.3 Achtergrondkenmerken van verhuiscategorieën binnen de stijgersgroep

Binnen de stijgersgroep is onderscheid gemaakt naar de verschillende verhuiscategorieën (inclusief de groep die niet is verhuisd), en per verhuiscategorie is gekeken wat de samenstelling is naar leeftijd, huishoudentype, migratieachtergrond en type woning. Zo valt uit figuur 3.19 af te lezen dat binnen de groep stijgers die niet is verhuisd uit de Focuswijken in NPRZ 51% tussen de 35-49 jaar oud is, en dat het aandeel van deze leeftijdsgroep daarmee groter is dan onder de totale groep stijgers (43%).

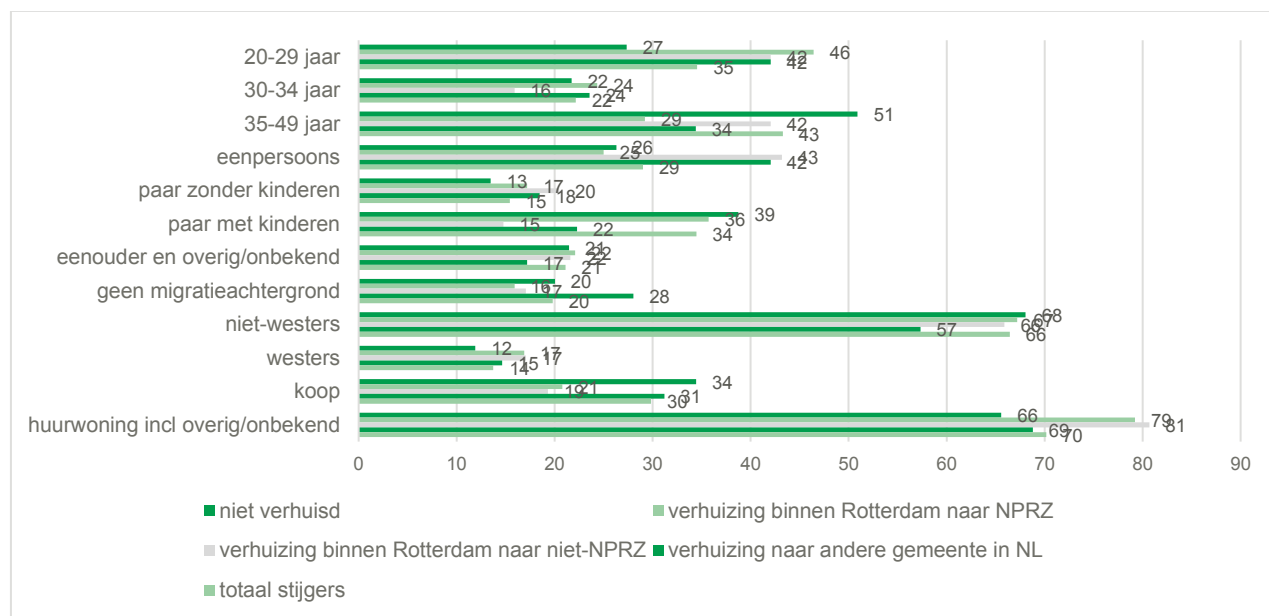
Binnen de groep stijgers die *niet verhuisd* is uit de Focuswijken in NPRZ maken 35-49 jarigen, paren met kinderen en bewoners van koopwoningen een relatief groot deel uit t.o.v. de totale stijgersgroep (figuur 3.20). Binnen de groep stijgers die *binnen NPRZ verhuisd* zijn, zijn 20-34 jarigen, eenpersoonshuishoudens, paar zonder en paar met kinderen, groep met een westerse migratieachtergrond en bewoners van een huurwoning oververtegenwoordigd. Binnen de groep stijgers die naar Overig Rotterdam is verhuisd zijn 20-29 jarigen, eenpersoonshuishoudens, paar zonder kinderen, groep met een westerse migratieachtergrond en bewoners van een huurwoning oververtegenwoordigd. Binnen de groep stijgers die buiten Rotterdam zijn verhuisd komen 20-34 jarigen,

eenpersoonshuishoudens, paren zonder kinderen, en de groep zonder migratieachtergrond relatief vaak voor.

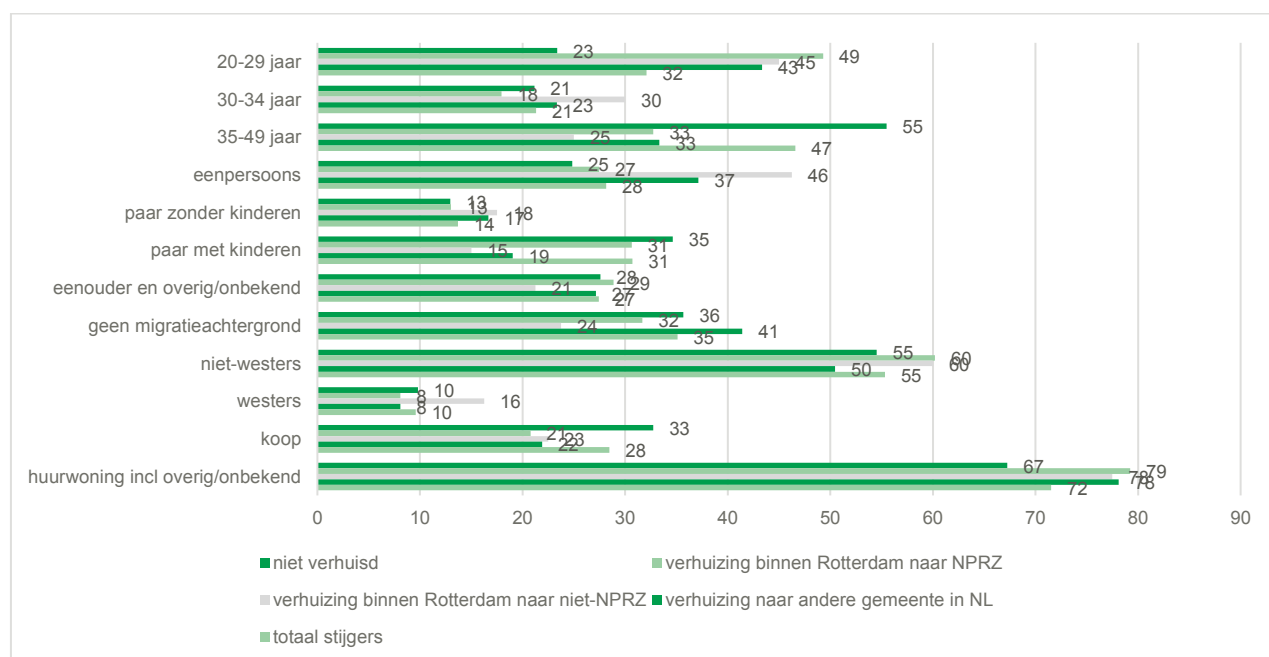
In de Niet-Focuswijken in NPRZ zien we veel van de bovengenoemde patronen ook terug (figuur 3.21). Jongeren komen relatief veel voor onder de verhuiscategorieën, net als eenpersoonshuishoudens en huurders. Ook hier zien we

dat de groep zonder migratieachtergrond relatief veel voorkomt bij de groep die buiten Rotterdam verhuist terwijl de groep met een niet-westerse migratieachtergrond relatief weinig voorkomt binnen de stijgersgroep die buiten Rotterdam is verhuist. De samenstelling van de verhuiscategorieën binnen de stijgersgroep voor Overig Rotterdam is terug te vinden in Bijlage 11.

Figuur 3.19 Achtergrondkenmerken van sociale stijgers (o.b.v. SEC) in Focuswijken in NPRZ naar verhuisbestemming 2012-2016 (als percentage binnen de betreffende verhuiscategorie)

Figuur 3.21 Achtergrondkenmerken van sociale stijgers (o.b.v. SEC) in Overig NPRZ naar verhuisbestemming 2012-2016 (als percentage binnen de betreffende verhuiscategorie)

4 Literatuur

COS (2011) Migratie en inkomensontwikkeling. Longitudinaal onderzoek naar vestigers in Rotterdam. Rotterdam: COS.

OBI (2016) Komen en Gaan. Rotterdam: OBI.

Sociaal en Cultureel Planbureau (2011), Wonen, Wijken en Interventies. Den Haag: SCP.

VROM-raad (2006) Stad en Stijging. Den Haag: VROM-raad.

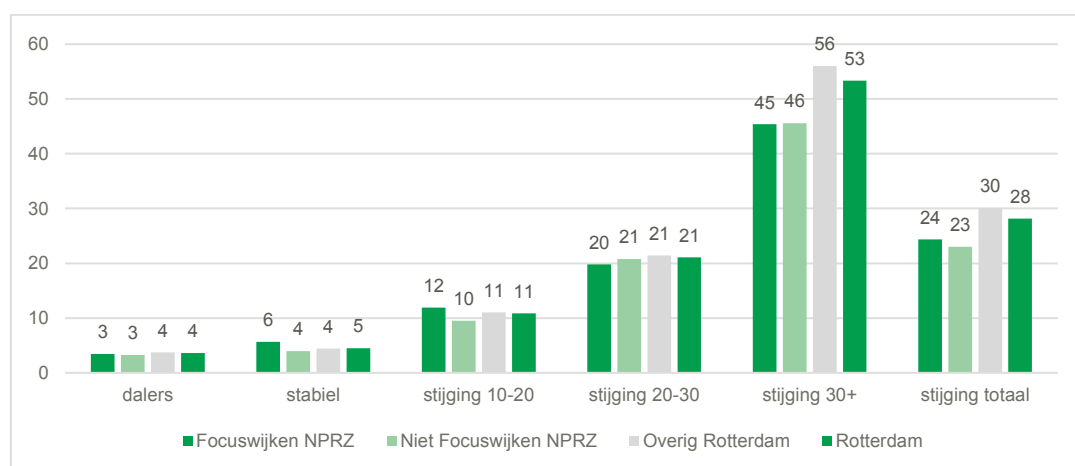
Bijlagen

Bijlage 1

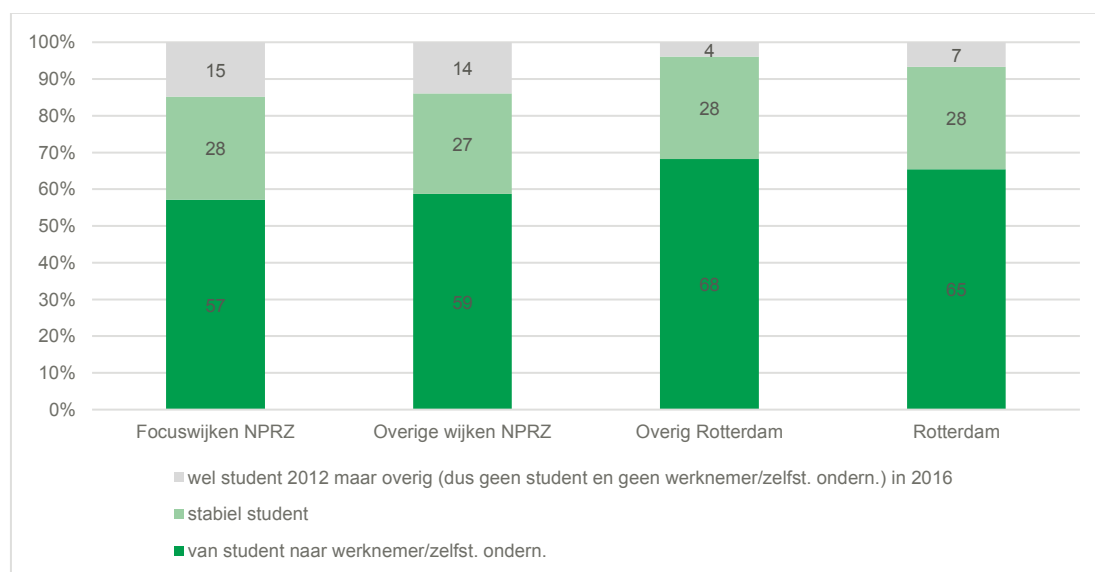
Studenten vormen ongeveer 10% van de bevolking, maar komen veel vaker voor onder de groep stijgers: van de totale groep stijgers studeerde bijna 30% in 2012. Onder de groep met de hoogste stijging ligt het aandeel studenten zelfs op 53% voor Rotterdam.

In de Focuswijken in NPRZ en Niet-Focuswijken in NPRZ is het aandeel studenten onder de groep stijgers lager (respectievelijk 24% en 23%). Mogelijk komt dit doordat in deze wijken studenten minder vaak de transitie naar loondienst/zelfstandig ondernemer maken.

Aandeel studenten (personen die in 2012 studeerden) onder de stijgersgroep (2012-2016) naar gebied (in %)

Sociaaleconomische transitie van personen die in 2012 studeerden naar gebied (2012-2016, in %)

Bijlage 2

Relatieve inkomenspositie op 2012 en 2016 van verschillende groepen stijgers die in 2012 woonachtig zijn in Focuswijken in NPRZ, Niet-Focuswijken in NPRZ, overig Rotterdam en Rotterdam (mediane percentiel)

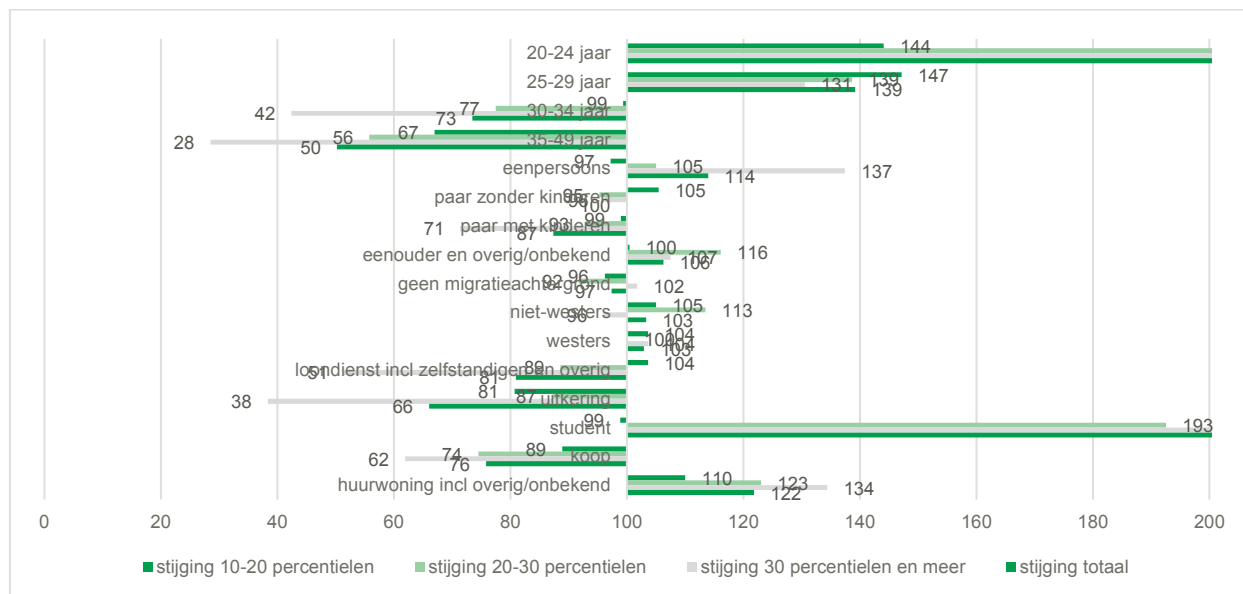
	Focuswijken in NPRZ			Niet-Focuswijken NPRZ			Overig Rotterdam			Rotterdam		
	2012	2016	mediane verandering	2012	2016	mediane verandering	2012	2016	mediane verandering	2012	2016	mediane verandering
daling	50	28	-19	54	30	-18	59	32	-19	57	30	-19
stabiel	53	54	1	64	65	1	71	73	1	68	69	1
stijging 10-20	42	56	13	48	62	13	53	67	13	50	64	13
stijging 20-30	26	51	24	30	55	24	35	59	24	32	57	24
stijging 30 en meer	15	65	43	15	66	43	14	71	47	14	69	46

Absolute inkomenspositie op 2012 en 2016 van verschillende groepen stijgers die in 2012 woonachtig zijn in Focuswijken in NPRZ, Niet-Focuswijken in NPRZ, overig Rotterdam en Rotterdam (mediane inkomen in euro's x1000)

	Focuswijken in NPRZ			Niet-Focuswijken NPRZ			Overig Rotterdam			Rotterdam		
	2012	2016	mediane verandering	2012	2016	mediane verandering	2012	2016	mediane verandering	2012	2016	mediane verandering
daling	25,2	14,6	-10,6	27,9	15,9	-10,9	31,4	16,1	-12,2	29,5	15,9	-11,6
stabiel	27,0	28,7	1,6	35,4	37,6	2,0	42,0	44,7	2,5	38,6	41,2	2,2
stijging 10-20	20,2	30,3	10,1	24,0	35,3	10,8	27,0	39,1	11,8	25,2	36,9	11,3
stijging 20-30	13,1	26,5	14,2	15,1	29,7	15,1	16,6	32,5	16,0	15,5	30,7	15,4
stijging 30 en meer	8,6	37,1	27,1	9,0	38,3	28,3	8,3	42,6	32,2	8,5	41,3	30,9

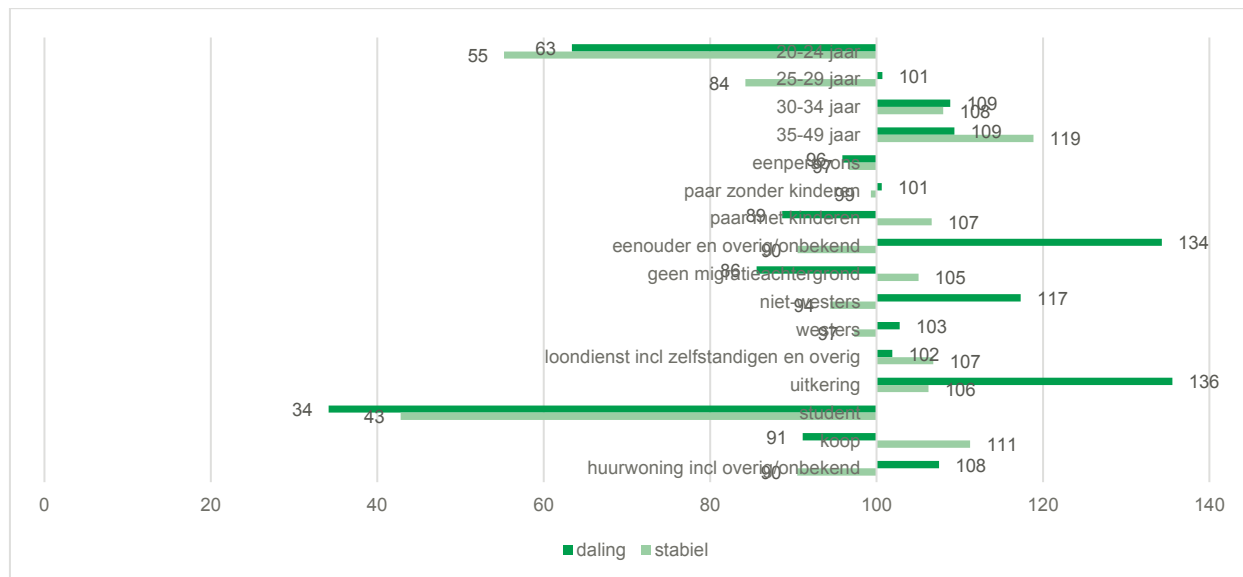
Bijlage 3

Achtergronden sociale stijgers in overig Rotterdam (aandeel stijgers binnen alle bewoners in Overig Rotterdam=100)

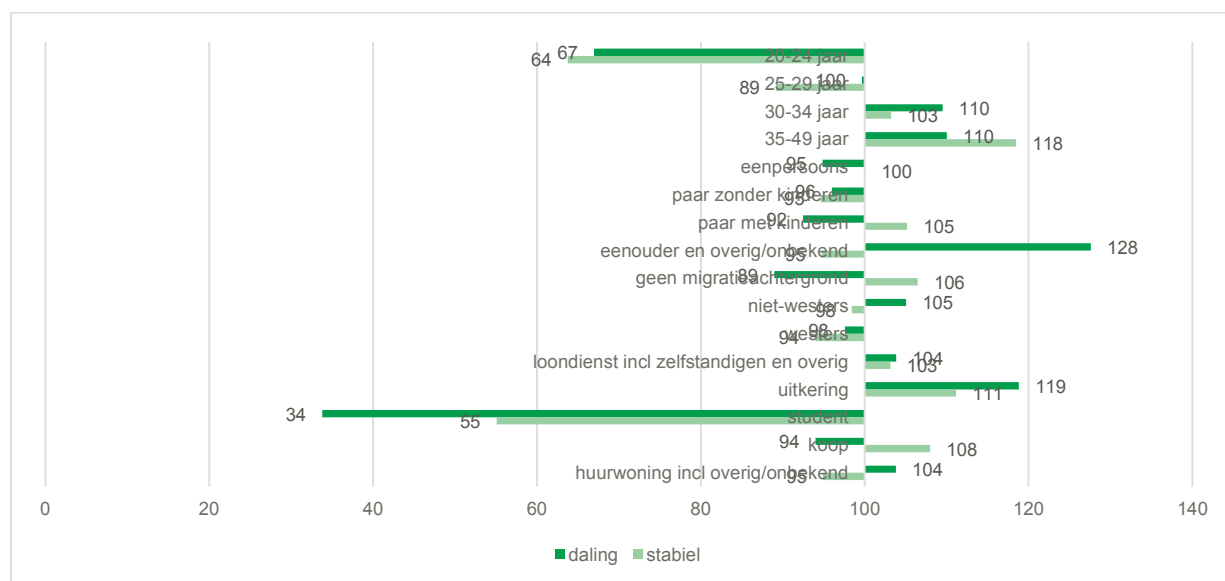

Bijlage 4A

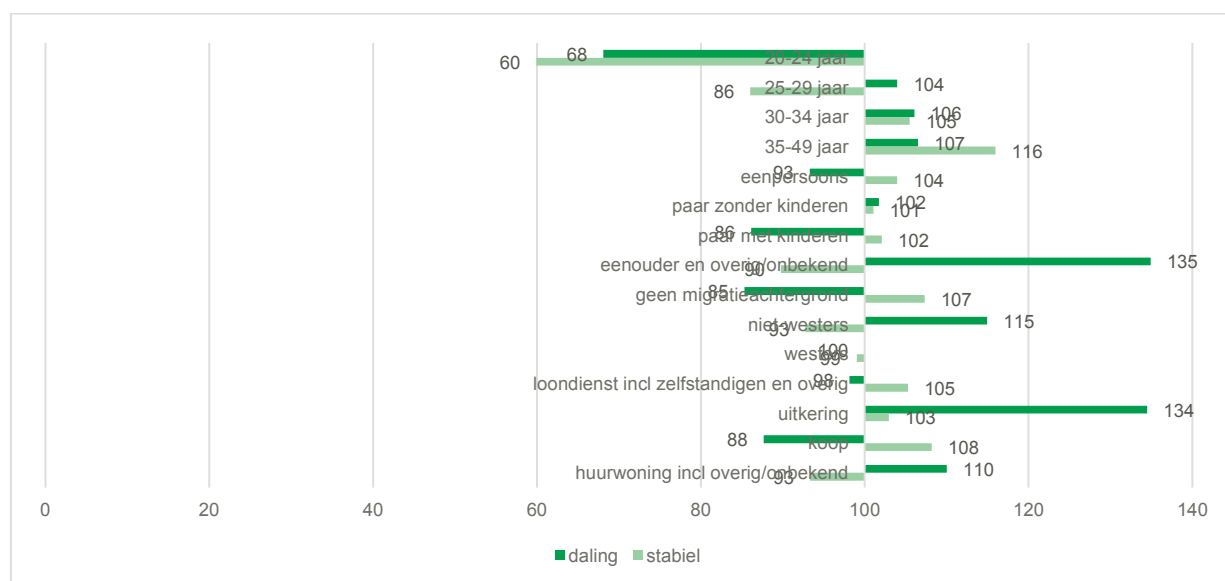
Achtergrondkenmerken dalers en stabiel inkomen in Rotterdam (totale groep bewoners Rotterdam=100)

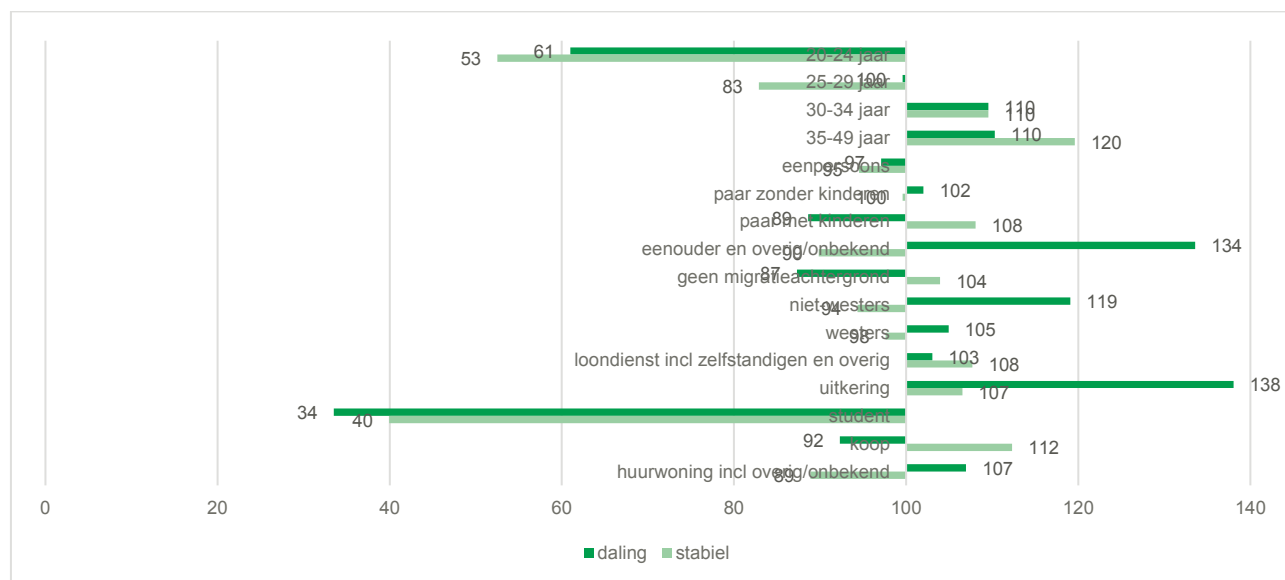
Achtergronden dalers en stabiel inkomen in Focuswijken in NPRZ (totale groep bewoners Focuswijken in NPRZ=100)

Achtergronden dalers en stabiel inkomen in Overige wijken NPRZ (totale groep bewoners Overige wijken NPRZ=100)

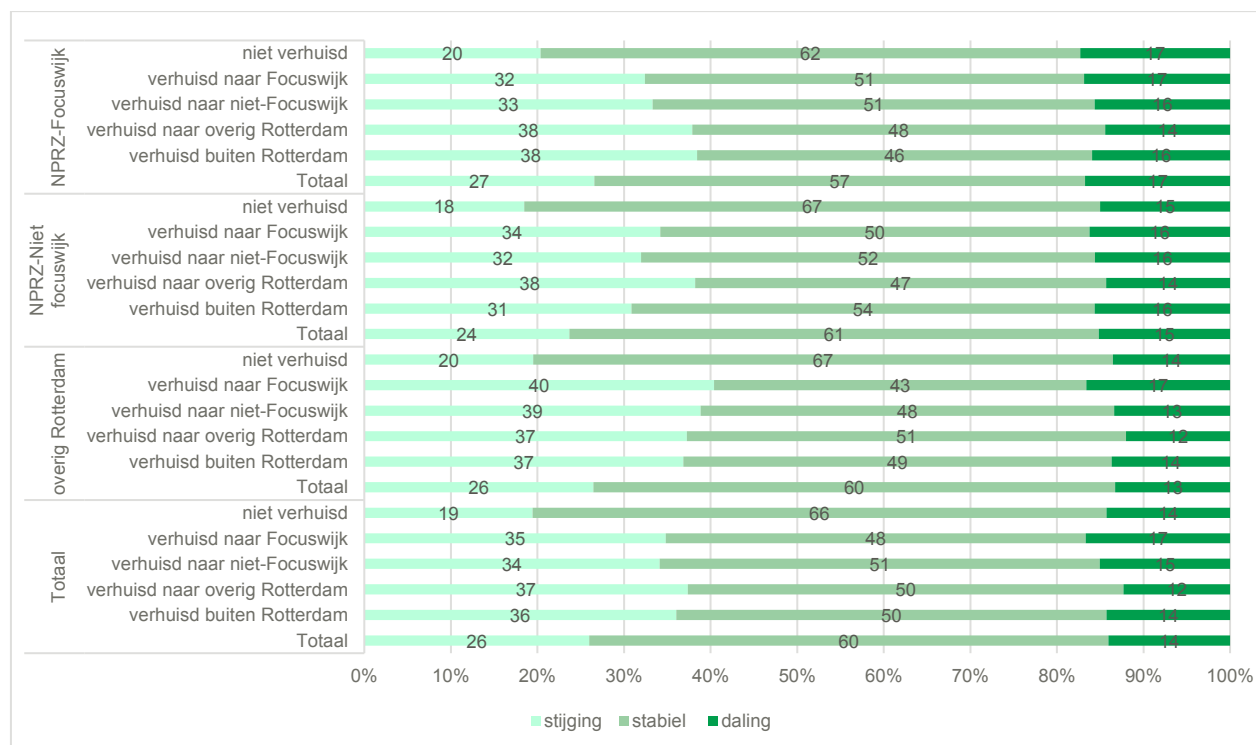

Achtergronden dalers en stabiel inkomen in Overig Rotterdam (totale groep bewoners Overig Rotterdam=100)

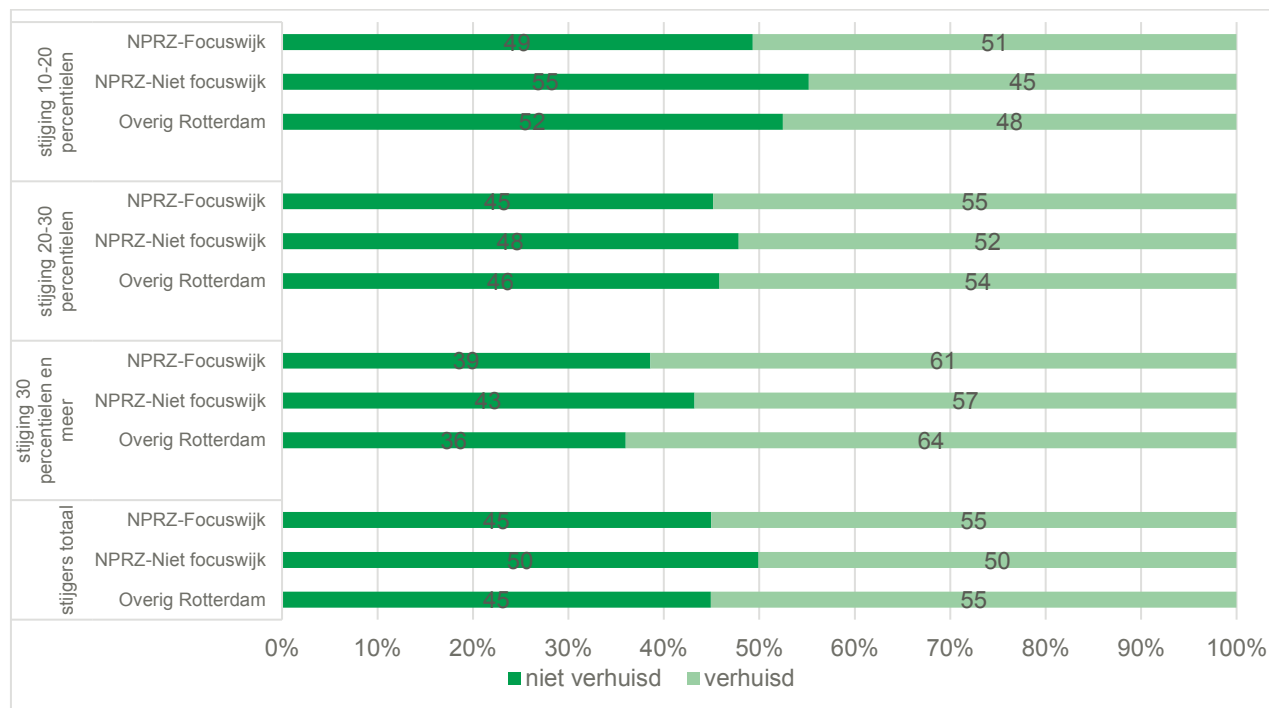
Bijlage 4B

Aandeel sociale stijgers, stabielen en sociale dalers per verhuiscategorie naar woonlocatie in 2012 (in % van dan de verhuiscategorie)

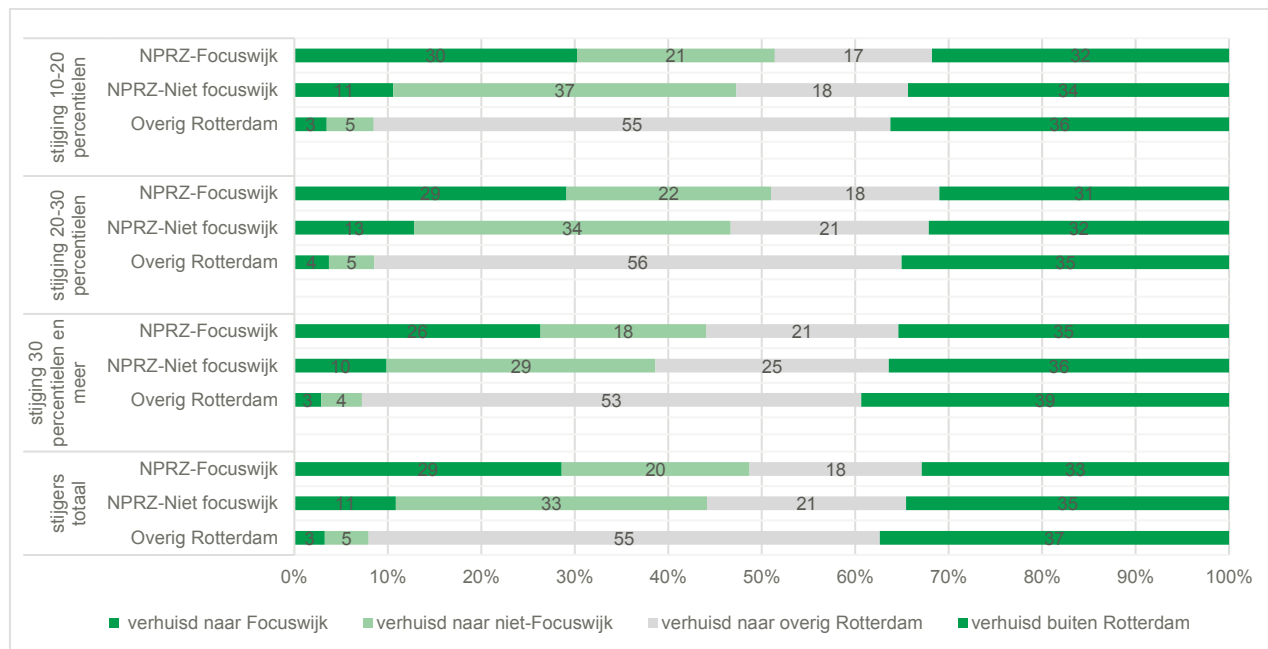
Bijlage 5

Verhuisdynamiek van stijgersgroepen (stijging in drie groepen) in Rotterdam en haar deelgebieden

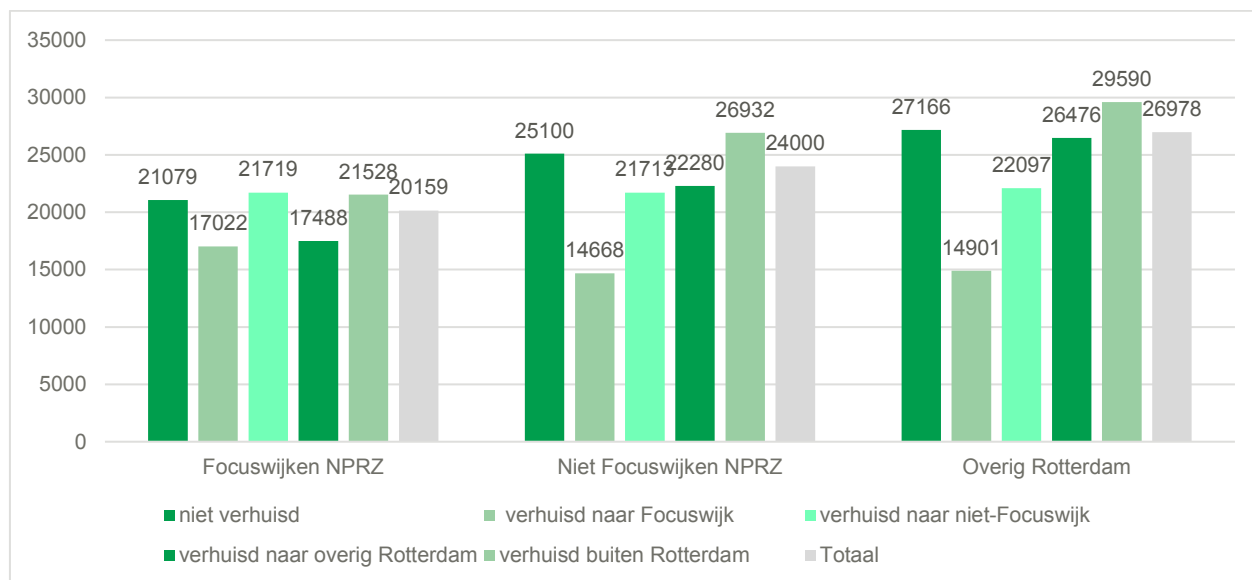
Bijlage 6

Verhuisbestemming van verhuizende stijgers (stijging in drie groepen) in Rotterdam en haar deelgebieden

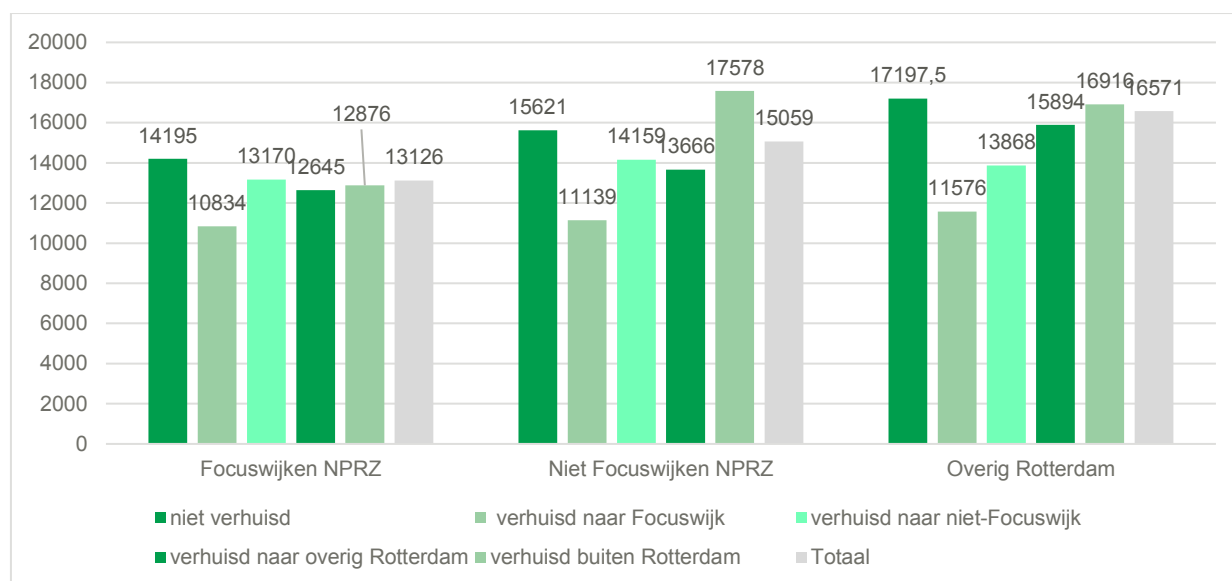

Bijlage 7 Mediane inkomenspositie van verhuiscategorieën naar stijgersgroep

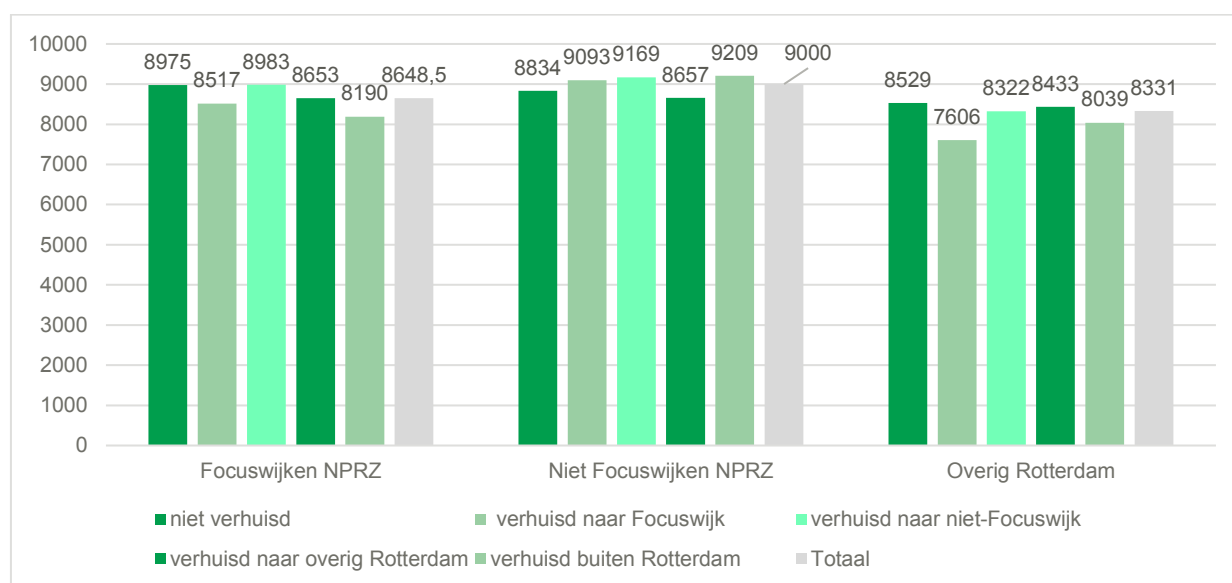
Mediane inkomenspositie 2012 (persoonlijk bruto inkomen) van verhuiscategorieën bij stijgersgroep 10-20 percentielen stijging naar herkomstwijken (in euro's)

Mediane inkomenspositie 2012 (persoonlijk bruto inkomen) van verhuiscategorieën bij stijgersgroep 20-30 procentiële stijging naar herkomstwijken (in euro's)

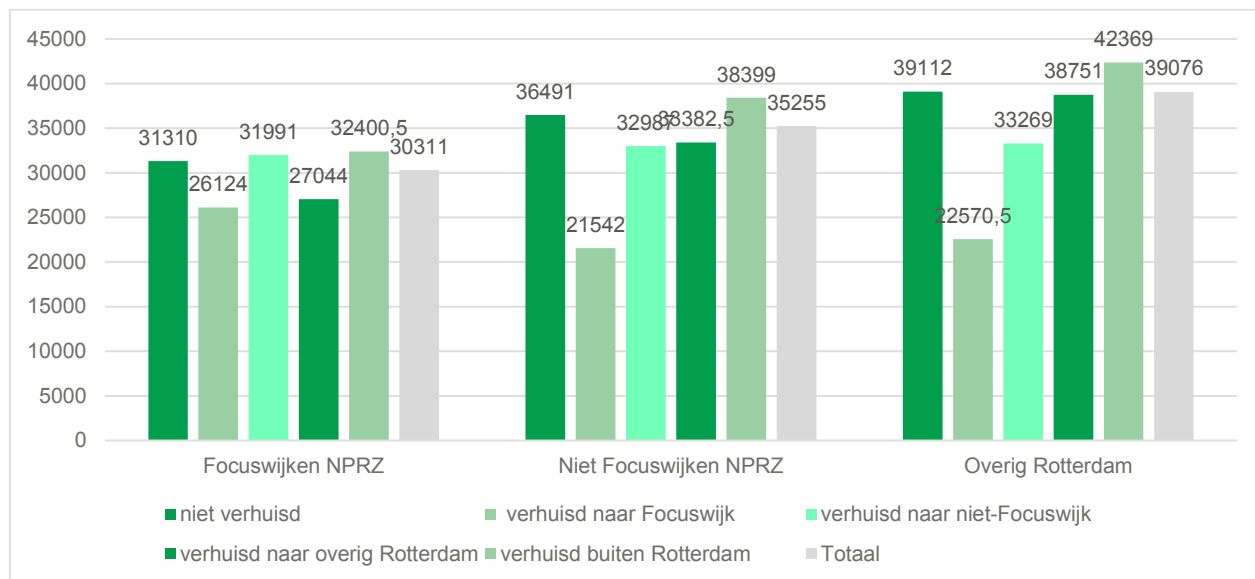

Mediane inkomenspositie 2012 (persoonlijk bruto inkomen) van verhuiscategorieën bij stijgersgroep 30 procentiële en meer stijging naar herkomstwijken (in euro's)

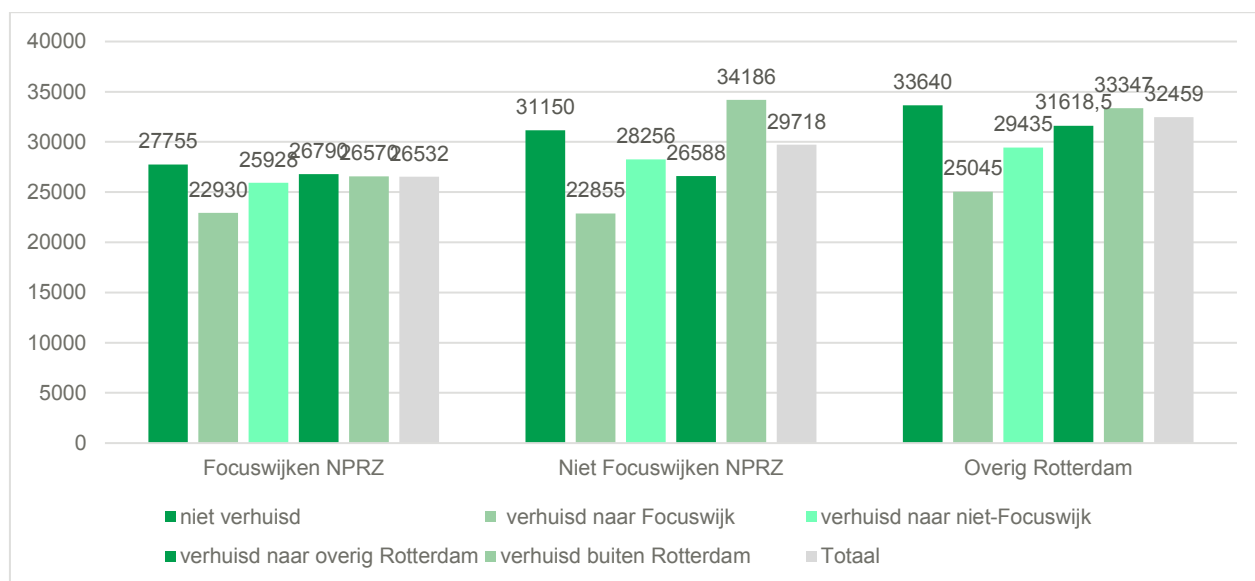

Bijlage 8

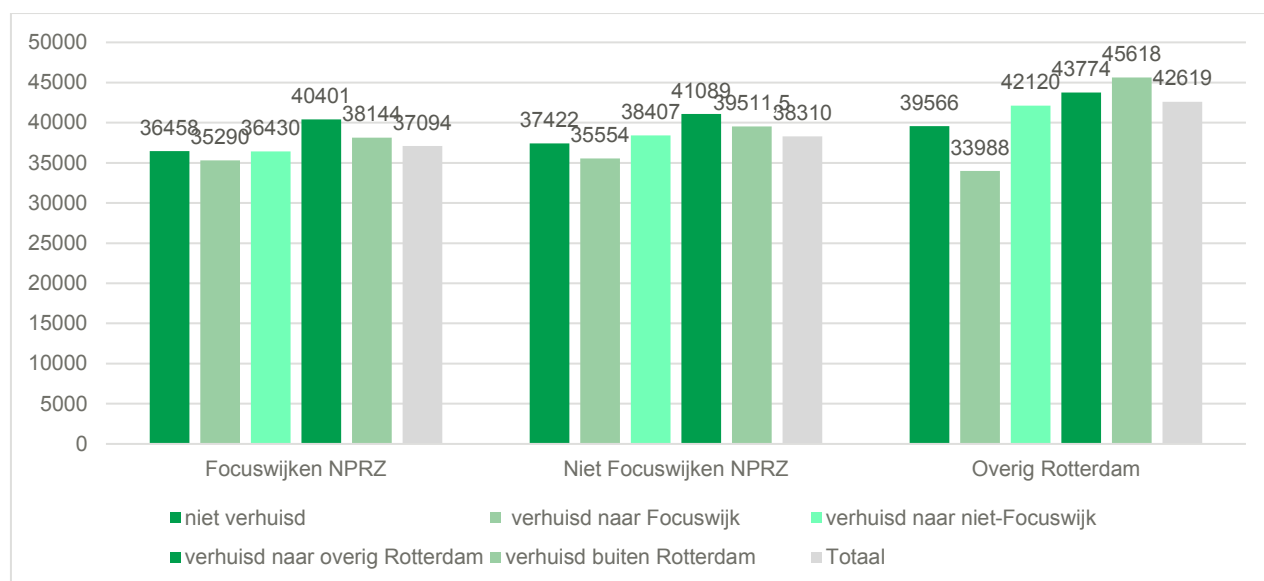
Mediane inkomenspositie 2016 (persoonlijk bruto inkomen) van verhuiscategorieën bij stijgersgroep 10-20 percentielen stijging naar herkomstwijken (in euro's)

Mediane inkomenspositie 2016 (persoonlijk bruto inkomen) van verhuiscategorieën bij stijgersgroep 20-30 percentielen stijging naar herkomstwijken (in euro's)

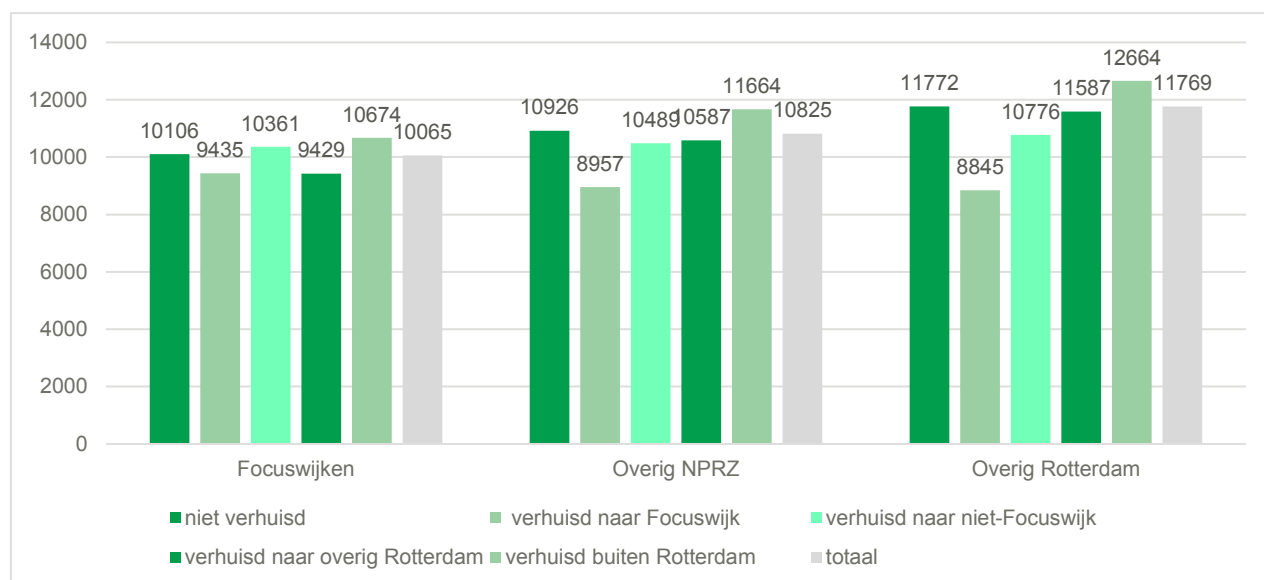

Mediane inkomenspositie 2016 (persoonlijk bruto inkomen) van verhuiscategorieën bij stijgersgroep 30 percentielen en meer stijging naar herkomstwijken (in euro's)

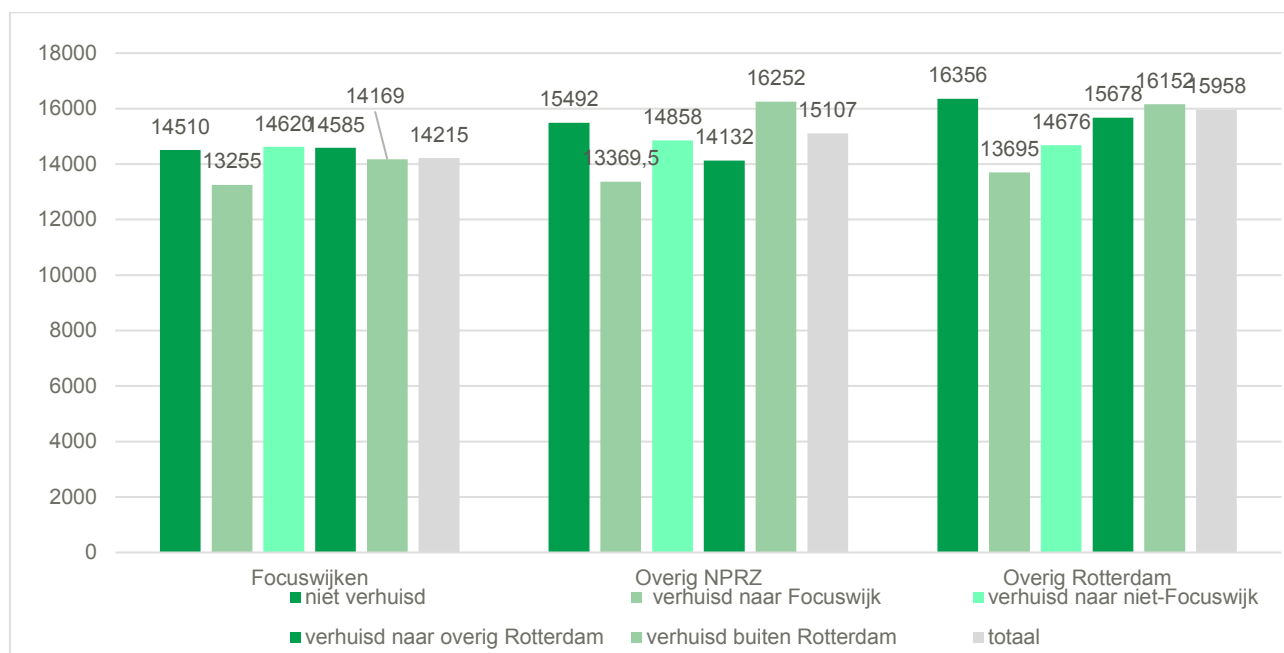

Bijlage 9

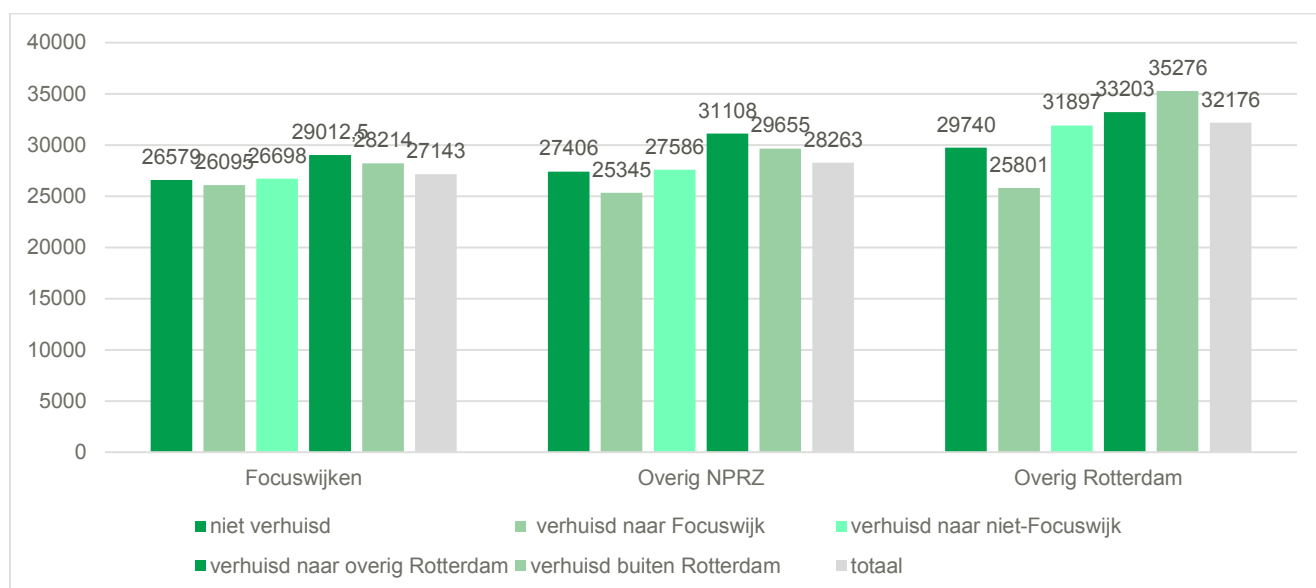
Inkomensverandering van stijgersgroep 10-20 percentielen naar verhuiscategorieën naar herkomstgebieden

Inkomensverandering van stijgersgroep 20-30 percentielen naar verhuisgroepen naar herkomstgebieden

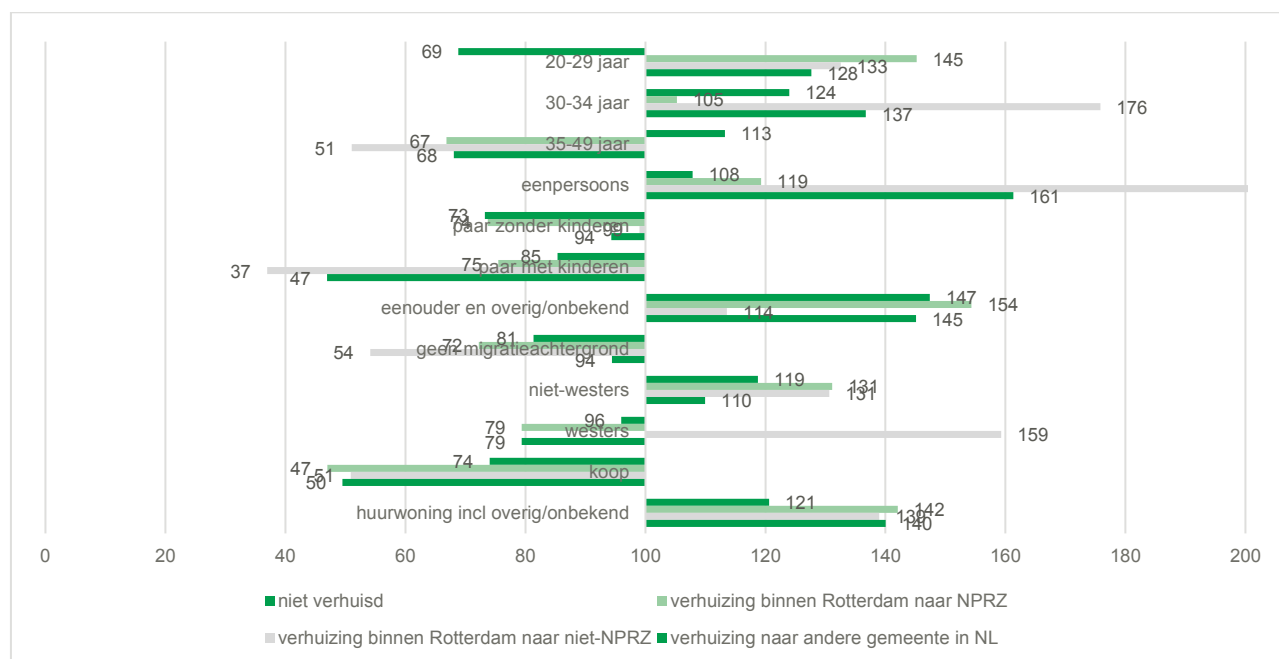

Inkomensverandering van stijgersgroep 30 percentielen en meer naar verhuisgroepen naar herkomstgebieden

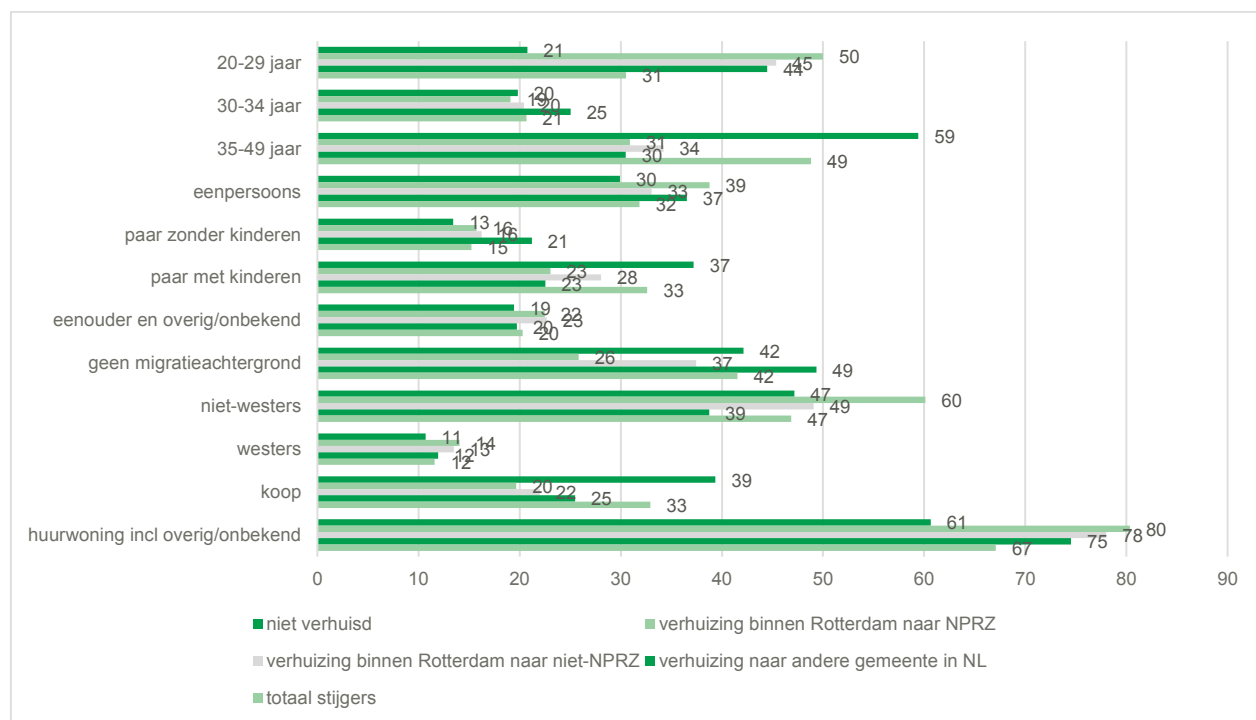
Bijlage 10

Achtergrondkenmerken van de stijgers (van uitkering naar loondienst/zelfstandig ondernemer) in verschillende gebieden in Rotterdam 2012-2016 (totale bewonersgroep betreffende gebied=100)

Bijlage 11

Achtergrondkenmerken van verhuiscategorieën binnen de groep stijgers (o.b.v. SEC) in Overig Rotterdam 2012-2016 (als percentage binnen de betreffende verhuiscategorie)

Kennis voor een sterk Rotterdams beleid

Onderzoek en Business Intelligence is een afdeling binnen de gemeente Rotterdam. De afdeling verzamelt informatie en doet onderzoek voor het maken en uitvoeren van beleid door de gemeente Rotterdam. Het onderzoek gaat over onderwerpen als gezondheid, zorg, onderwijs, re-integratie, demografie, ruimtelijke ordening en veiligheid. Soms is de gemeentelijke organisatie het onderwerp, vaker gaat het over de stad en haar bewoners. Het doel is steeds om met deze verzamelde kennis het beleid en de bedrijfsvoering van de gemeente te verbeteren.

Auteur

Matthieu Permentier (1980) is sociaal geograf. Hij doet onder andere onderzoek naar verhuisgedrag, woningmarkt- en bevolkingsontwikkelingen en wijkveranderingen.

[Rotterdam.nl](https://rotterdam.nl)

Gemeente Rotterdam